

Statsvetenskapliga institutionen

STV004
VT 2006
Handledare: Anders Sannerstedt

På spaning efter drivkrafter och rötter

En motivanalys av drivkrafter inom Sveriges Pensionärers
Intresseparti samt om inspirationskällor vid partiets uppkomst

Bengt Nilsson

Abstract

One aim of this thesis has been to trace the driving forces among active members of the Swedish Pensioners' Interest Party (SPI), but also to render how party values and ideas are connected to the concepts of issue space, distrust, and New Party Politics (mainly populism). Since there are several pensioners' parties in other countries, my second aim has been to investigate whether the party is a result of a diffusion process of copying a successful equivalent party; in other words to find out whether a master frame has inspired the forming of a Swedish pensioners' party. Through interviews and document analysis, I have found seven issue dimensions explaining the motives behind my respondents' engagement in the party. Further I find that a populist approach is present in the rhetoric of the party as well as elements of issue space and distrust. In my final section, I do not find any master frame inspiring the SPI to come into existence. Instead I locate the lack of a master frame as a fundamental reason for the party's shortcomings regarding ideological development over time.

Keywords: pensioners' party, diffusion, New Party Politics, populism, Sveriges Pensionärers Intresseparti (SPI)

Characters: (69624)

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Problem och avgränsning	3
1.2 Frågeställning.....	4
2. Pensionärspartier	5
2.1 Internationell utblick.....	5
2.1.1 GIL – draghjälp av unga.....	5
2.1.2 Partito Pensionati – Italiens pensionärsparti	6
2.1.3 Pensjonistpartiet i Norge	6
2.2 Sveriges Pensionärers Intresseparti	7
3. Metod & Material	8
3.1 Dokument- och webbanalys.....	8
3.2 Intervjuer	8
3.3 Uppsatsdagbok	10
4. Teoriavsnitt	11
4.1 Misstro och "Issue space"	11
4.1.1 Misstro	11
4.1.2 Issue Space.....	12
4.2 Populism i traditionell mening	12
4.3 New Protest Parties	13
4.3.1 New Politics.....	14
4.3.2 New Populism	14
4.4 Master frame.....	15
5. Resultat & analys	16
5.1 Drivkrafter bakom engagemang	16
5.1.1 Åldersdiskriminering	16
5.1.2 Pensioner.....	18
5.1.3 Vård och omsorg.....	19
5.1.4 "Ideologierna är döda, sakpolitik är framtiden"	20
5.1.5 Motstridiga budskap om invandringspolitik	22
5.1.6 Pampar attackerar pampväldet?	23
5.1.7 "Fler poliser – trygghet på gator och torg!"	25
5.1.8 Kombination av New Party Politics och issue space/misstro.....	26
5.2 Hur uppkom idén till SPI?.....	27
5.2.1 "SPI kom av sig själv"	27
5.2.2 Brist på visioner?	28
6. Slutsatser	30
7. Slutdiskussion	31
Referenser	33
Bilagor	37

1. Inledning

Jag visste sedan tidigare att jag ville skriva om politiska partier med potential att förändra men jag var fortfarande på jakt efter ett intressant fall. Lika plötsligt som oväntat dök ämnet slutligen upp då jag efter att ha lagt sista handen vid min appearance på väg ut ur min lägenhet ser Gunnel Cavalli-Björkman på tv¹. Där och då, inspirerad av en slumpmässigt påslagen tv, föddes idén till min magisteruppsats i statsvetenskap inom fältet ”Demokrati i förändring”.

Någorlunda nybildade partier kan vara bland de mest underbara studieobjekten. Det finns ännu utforskade vägar att vandra, nya strategier att upptäcka. En överblick i pressarkiven ger dock för handen att det politiska arbetet inom Sveriges Pensionärers Intresseparti (SPI) har fått stryka på foten på bekostnad av interna bråk. Även om partiets grundläggande värderingar ofta är oklara och motsägelsefulla, är pensionärernas upplevda orättvisor en faktor som förenar de intervjupersoner som jag har varit i kontakt med – vad de än må ha haft för meningsskiljaktigheter i andra frågor. Att det kan komma mycket ut av dessa förkämpars frustration råder det lite tvivel om, men att interna stridigheterna och oklarheter om vad partiet egentligen står för klart begränsar resultatet av deras samlade ambitioner, råder det enligt min mening ännu mindre tvivel kring.

Min fascination för pensionärers upplevda marginalisering har inspirerat mig att skriva om de drivkrafter som kanske leder till riksdagen om höstens svenska riksdagsval följer det israeliska systerpartiets succéval tidigare i år. Eller är det istället fråga om början till slutet?

1.1 Problem och avgränsning

Pensionärer utger sig ofta för att vara en marginaliserad och ignorerad grupp trots att de utgör en betydande del av den svenska populationen. I form av ett case avser jag att genom intervjuer och dokumentanalys spåra de drivkrafter som mobiliserar SPI samtidigt som jag spårar var idén till att starta ett svenskt pensionärsparti kommer ifrån. Att jag valde att studera SPI beror på att det är det största pensionärspartiet i Sverige och därmed är man också den mest framträdande utmanaren till de etablerade partierna på pensionärspartisfronten.

¹ TV-programmet i fråga var Sveriges Televisions regionala (Skåne) debattprogram ”Re:agera” (4 februari 2006)

1.2 Frågeställning

1. Vilka är de avgörande drivkrafterna för engagemang i Sveriges Pensionärers Intresseparti?
2. Hur tar SPI:s påstådda populistiska inriktning sig uttryck?
3. Vid SPI:s bildande år 1987, inspirerades man av regionala/nationella/internationella motsvarigheter?

2. Pensionärspartier

Som en introduktion till pensionärspartier som fenomen, presenteras här en internationell utblick där tre internationella systerpartier avhandlas. Därefter följer en introduktion av Sveriges Pensionärers Intresseparti (SPI).

2.1 Internationell utblick

Det finns partier som har utgett sig för att vara traditionella partier men som ändå främst består av pensionärer, till exempel i kanadensiska The Reform Party i vilket den vanligaste sysselsättningen bland de invalda representanterna var just pensionär (Archer & Ellis 1994:287ff). Uttalade pensionärspartier har dock blivit allt vanligare under de senaste 20 åren och i min bakgrundöversikt presenteras tre internationella motsvarigheter, som har mycket gemensamt men som också har flera olikheter, för att påvisa att pensionärspartiets insatser realpolitiskt tar sig olika uttryck.

2.1.1 GIL – draghjälp av unga

Gimla'ey Yisrael LaKneset (GIL) är ett nybildat pensionärsparti och hittills också ett av de mest framgångsrika. Fritt översatt står förkortningen GIL för "Israels pensionärer till Knesset" men *gil* betyder även "ålder" på hebreiska. Med 79-åriga före detta underrättelsetjänstemannen Rafi Eitan bakom spakarna gjorde GIL ett succéval i 2006 års val där man erhöll fler mandat än någon expert eller observatör hade vågat förutspå (Ertan 2006). Med ett valmanifest innehållandes löften om att säkra värdet på landets pensioner, fler pensionärsbostäder samt utbyggd socialförsäkring för pensionärer samtidigt som man slog vakt om traditionella judiska värderingar, tillskansade man sig sju av Knessets 120 platser och klarade därmed tvåprocentsspärren med god marginal (Patience 2006). Många bedömare anser att GIL:s nyckel till framgång är kopplad till att man har lyckats fånga in missnöjesväljare som annars hade röstat blankt samt så kallade sofffliggare. The Economist beskriver fenomenet i följande ordalag:

Meanwhile, GIL [...] tapped protest voters with a clever campaign trick in the final days: it urged people to vote for it instead of dropping in a blank ballot, the standard form of protest. Straw polls suggest that many of these who gave the pensioners seven seats were their grandchildren (The Economist 2006)

Ovanstående citat antyder att många unga lade sina röster på GIL; att det alltså inte var enbart pensionärer som lade grunden för partiets oväntade framgångar vilket även illustreras i en artikel i Jerusalem Post:

In front of one Tel Aviv polling booth, four well-dressed trendy-looking 20-somethings tried to convince passers-by to vote for the pensioners' party [...] They said that as young, well-off Tel Aviv residents, they wanted to do something to help the 'poor old people'. They also acknowledge that it was a trend among youth in Tel Aviv to vote for the GIL party (Frenkel 2006)

2.1.2 Partito Pensionati – Italiens pensionärsparti

Det italienska pensionärspartiet bildades år 1987 i Milano, Italien, av Carlo Fatuzzo. Anmärkningsvärt för detta parti är att Carlo Fatuzzo, född 1944 och grundare, år 1987 själv var i fyrtioårsåldern. Partiet, som ingår i Romani Prodis koalition, är aktivt både på den regionala och på den nationella politiska arenan. I EU-parlamentsvalet 2004 fick man 1,1 procent av rösterna och erhöll därmed representation även i Europaparlamentet. Partiet fokuserar enligt den officiella hemsidan på pensionärens ekonomiska och sociala rättigheter (<http://www.partitopensionati.it>). Partiets politiska inriktning är centerorienterad.

2.1.3 Pensjonistpartiet i Norge

Pensjonistpartiet bildades 1985 (www.pensjonistpartiet.no). På partiets officiella hemsida anger man följande skäl till att man behövs i den norska politiken:

Inntektsfordelingen gjennom mange års lønns-/pensjonsoppgjør har skapt store og uakseptable forskjeller, den reduserte velferden, som rammer mange i vårt samfunn, og sviktende omsorg viser med all tydelighet at vi ikke blir hørt og heller ikke vil bli det i fremtiden om vi ikke har våre egne representanter på Stortinget, i Fylkestingene og i Kommunestyrene. De politisk og sosialt svake gruppene tas det også lite hensyn til når det gjelder representasjon til styrever, råd og utvalg, til og med der hvor disse grupperes livssituasjon behandles. (<http://www.pensjonistpartiet.no/historie.html>)

Norska pensionärspartiets mål är att arbeta för en värdigare livssituation för pensionärerna men uppger sig också arbeta för andra svaga grupper i samhället (<http://www.pensjonistpartiet.no/>). Visserligen menar partiet att immigrationsreglerna bör skärpas, men det är inte en grundläggande ingrediens och nämns endast i partiprogrammet i ett sammanhang där man samtidigt betonar att Norge som ett rikt land ska hjälpa människor som har det svårt. Fokus ligger nästan helt på sociala och ekonomiska aspekter av att vara pensionär. Framgångarna har dock varit begränsa-

de: partiet nådde endast en halv procent i det senaste valet till Stortinget.

2.2 Sveriges Pensionärers Intresseparti

SPI, som är det största pensionärspartiet i Sverige, grundades i Malmö 1987 av Nils-Olof Persson. Partihögkvarteret finns i Malmö men kommunavdelningar finns över hela landet. Hur många lokalavdelningar som finns idag är oklart då ett stort antal kommunavdelningar är i stand att bryta sig ur partiet, men enligt SPI själva rör det sig om 94 stycken (<http://www.spipartiet.org>). Nuvarande partiledare är före detta riksåklagare Brynolf Wendt.

Känt blev SPI först i och med att man lyckades värva den före detta journalisten och USA-ambassadören Arne Thorén till partiledare 1996 (Sutorius 1998:76). I riksdagsvalet 1998 fick man en procent (<http://www.val.se>). Därmed kvalificerade man sig till gratis valsedlar till och med valet 2006. I valet 2002 backade man till 0,7 procent av rösterna och för att behålla förmånen med fria valsedlar måste framgångarna från 1998 års val upprepas i årets val (<http://www.val.se/>). SPI menar att partiet arbetar tvärpolitiskt och därmed inte bekänner sig till höger-vänsterskalan (Sutorius 1998:19, 28). SPI anser att de vanliga löntagarpartierna må vara välvilligt inställda och intresserade av pensionärerna vid ett val men inte efteråt och därför menar man att ett pensionärsparti behövs och att en pensionärsminister bör tillsättas. Vikten av att mobilisera pensionärerna är än viktigare då man som grupp har få medel att sätta emot – till exempel kan man inte gå ut i strejk (Sutorius 1998:29).

SPI:s historia är fylld av gräl, splittringar och avhopp (Ericson 2004). Som en röd tråd lyser bråken genom åren och när Sutorius för åtta år sedan, 1998, försökte få grepp om SPI, menade hon att detta är svårt på grund av alla interna strider och namnbyten (Sutorius 1998:19). 2006 är intrycket bestående men likväl finns SPI fortfarande kvar. Intressant är Sutorius observation att ingen förefaller ta pensionärspartier på allvar och att man istället väntar på att de ska försvinna. Sutorius (1998:19) härrör detta till att de dels ger ett diffust intryck, och dels att statsvetare och andra bedömare generellt inte vill tillmäta utomstående aktörer utanför de traditionella ramarna någon betydelse.

3. Metod & Material

För att genomföra min motivanalys och för att kunna besvara frågan på varifrån idén till SPI kommer, har jag kombinerat metoder. Målsättningen med att kombinera nedanstående metoder är att få en helhetssyn på samma gång som man kan balansera de olika metodernas svagheter (Sudweeks & Simoff 1999). Nedan följer en redogörelse för dokument- och webbanalys, intervjuer samt uppsatsdagbok.

3.1 Dokument- och webbanalys

Det finns få skrifter som behandlar pensionärspartier. För att få en bredare bild av SPI:s förehavanden och historia har jag därför tagit hjälp av bland annat pressarkiv (PressText samt Mediearkivet) samt material som jag erhållit från SPI centralt. Mina efterforskningar om utländska motsvarigheter är främst ett resultat av detektivarbete i pressarkiv för att på så sätt finna uppslag för ytterligare undersökningar. Övrigt material, i form av olika foldrar (bilaga 2-6), erhöll jag i uppsatsens inledande skede från SPI. Texterna i dessa foldrar är betydligt mer utförliga än det som står att finna på partiets hemsida. Jag har i några fall dessutom fått ytterligare material från mina respondenter. Slutligen har jag studerat SPI:s hemsida (bilaga 7) men denna innehåller knapphändigt med information och har därför främst tjänat som en kanal för att ta reda på aktivas respektive funktioner samt delgett en generell överblick. Materialet har varit en förutsättning för att kunna koppla mina respondenters uttalanden till partiets politiska program och existens.

3.2 Intervjuer

Intervjuerna har av praktiska skäl skett per telefon då intervjuerna dels är lättare att spela in och dels är mer effektiva. Intervjuerna har spelats in och därefter transkriberats. Mitt mål har varit att nå aktiva som har en djupare inblick i partiets arbete. Enligt Trost (1993) har jag därmed använt mig av ett strategiskt urval vilket innebär att man begränsar sig till ett antal variabler som är av teoretisk betydelse för undersökningen. Dessa variabler har i mitt fall varit aktivitetsgrad samt funktion i partiet.

Samtliga av de intervjuade har eller har haft förtroendepositioner inom partiet. Respondenterna kontaktade jag telefonledes i god tid före intervjutillfället. Jag lade medvetet intervjuerna relativt långt fram i uppsatsprocessen då min målsättning var att vara väl insatt i ämnet vilket är en förutsättning för att kunna fokusera på de dimensioner jag ville täcka samt för att undvika att intervjuerna centrerades kring det mina respondenter kunde tänkas föredra att tala om. Första steget var att kon-

takta partihögkvarteret i Malmö där jag fick uppslag om lämpliga intervjupersoner samt deras telefonnummer. Att göra intervjuerna omedelbart vid första kontakten har aldrig varit tanken då jag vill ge intervjupersonerna möjlighet att förbereda sig.

Arne Persson och Johnte Dymling var rekommendationer från partihögkvarteret. Nils-Olof Persson var i sin tur en rekommendation från Arne Persson. Gunnel Cavalli-Björkman ansåg man på kansliet att jag inte borde intervjuas eftersom hon hoppat av vilket istället förstärkte mitt intresse då avhoppare tenderar att leverera den inofficiella bilden. Cavalli-Björkman tipsade mig om Lisa Wohlmer. Cavalli-Björkman ställde motvilligt upp med villkoret om en face-to-face intervju och blev därmed den enda av mina intervjupersoner som jag träffade i person. Nedan följer en presentation av respondenterna:

- **Gunnel Cavalli-Björkman (GCB):** GCB var tidigare aktiv inom folkpartiet i Malmö. När folkpartiets Malmöavdelning splittrades i slutet av 1990-talet blev hon tillfrågad om hon kunde tänka sig en politisk framtid i SPI. Hon har nyligen valt att lämna även SPI med anledning av det demokratiska underskott hon menar råder inom partiet.
- **John-Fredrik "Johnte" Dymling (JD):** JD är före detta sjukvårdsdirektör i Malmö och är nu ordförande för SPI:s Malmöavdelning som också är den största i Sverige. JD sitter i kommunfullmäktige i Malmö som representant för SPI.
- **Arne Persson (AP):** AP beskriver sig själv som en "sossepåg" från Klippan. AP blev intresserad av SPI på ett familjeevenemang där en kvinna berättade om partiet. Därefter sökte han själv upp NOP och blev aktiv. AP är ersättare i kommunfullmäktige men har även ytterligare uppdrag i partiet såsom ledamot av stadsdelsförvaltning Fosie i Malmö.
- **Nils-Olof Persson (NOP):** NOP grundade SPI år 1987. Han är sedan en tid tillbaka inte längre aktiv.
- **Lisa Wohlmer (LW):** LW är från början journalist. Häromåret blev hon uppsökt av dåvarande partiordföranden för Orsa som hade en önskan om att hon skulle ta över efter honom. Utan att veta särskilt mycket om partiet tyckte hon att SPI arbetade för en god sak och tackade ja.

Eftersom jag är intresserad av hur mina respondenter uppfattar sin situation, är samtalsintervjuer enligt Esaiasson *et al* (2003) en adekvat metod då interaktivitet blir möjlig genom uppföljning av frågorna. Frågorna har varit strukturerade i bemärkelsen att jag har haft en intervjuguide att falla tillbaka på om samtalet skulle bli stelt eller gå i stå. Inter-

vjuguiden (bilaga 1) har en låg standardiseringsgrad eftersom jag strävat efter att ge intervjupersonerna utrymme att svara med egna ord, dock utan att göra avkall på ambitionen att täcka in de dimensioner jag önskade erhålla respektive respondents bild av (Patel & Davidson 2003:78).

3.3 Uppsatsdagbok

Enligt Bengtsson *et al* (1998) är det viktigt att man antecknar allt som observeras eftersom man snabbt glömmer bort iakttagelser och upplevelser. Med detta i åtanke har jag fört kontinuerliga anteckningar vid telefonsamtal men även noterat allmänna reflektioner. Dessa anteckningar har jag därefter sammanställt och samlat kronologiskt. Avsikten med dagboksskrivandet har huvudsakligen varit att i efterhand kunna rekonstruera arbetet så detaljerat som möjligt när själva skrivandet inletts.

4. Teoriavsnitt

Mina teoretiska utgångspunkter är (1) misstro och ”issue space”, (2) populism, (3) New Party Politics samt (4) master frame. Misstro och issue space är faktorer som gett legitimitet till partiets existens. Populismavsnittet syftar till att beskriva detta fenomen som många kritiker menar är en genomgående ingrediens i SPI:s politik. New Party Politics är en utveckling av populismbegreppet som täcker in avståndstagandet till höger-vänsterskalan. Master Frame beskriver slutligen vilka förutsättningar som leder till spridning av nya partier.

4.1 Misstro och ”Issue space”

För att missnöjesbaserade partier ska nå framgång krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda och två vanligt förekommande förklaringar i litteraturen utgörs av misstro och ouppmärksam fråga (issue space).

4.1.1 Misstro

Det finns de som menar att misstro inte nödvändigtvis behöver ses som något negativt då den mogna demokratin innefattar att auktoriteter ska ifrågasättas. Möller (1998) hävdar att knappast någon torde invända mot att vitaliteten i en representativ demokrati främjas av kunniga, engagerade och kritiskt ifrågasättande medborgare. Det som istället talar emot tolkningen att misstro i grunden är sund, är valforskningsresultat som visar att det i första hand är de politiskt okunniga som misstror; man förefaller varken vara kunnig eller särskilt engagerad utan enbart ifrågasättande (Möller 1998:50). Misstroende förekommer på flera olika nivåer och man brukar i dessa sammanhang särskilja mellan specifik och generell. Med specifik menas att misstron är grundad på såväl den politik politiker(na) företräder som av mer personligt slag och kan till exempel handla om enskilda politikernas karaktärsegenskaper (Möller 1998:17). Den generella misstron riktar sig mot politikerkåren i största allmänhet och betraktas som allvarlig då en person som misstror politikerkåren i allmänhet är mer benägen att utveckla en misstro mot det politiska systemet i sin helhet (*Ibid.*). En ofta refererad studie av Miller och Listhaugs, kopplar hög tillit till möjligheten för nya partier att ta sig in på den politiska arenan. När studien genomfördes i slutet av 1970-talet, visade Norge, Sverige och USA ett likartat och högt politikerförtroende men därefter har Sverige och USA kommit att tappa medan Norge från att ha haft en negativ trend lyckats återhämta sig (Peterson & Wrighton 1998:19). Peterson och Wrighton drar slutsatsen att i det norska systemet ges väljarna möjlighet att kanalisera sitt missnöje i val-

urnan betydligt enklare än i både Sverige och USA där ”... *the difficulty in forming new parties in a more rigid system only exacerbates the problem – voters feel distrustful of the government, but they can find no viable alternatives on the ballot*”. Mot denna bakgrund kan SPI ses som en vitamininjektion och demokratiskt tillskott.

4.1.2 Issue Space

Rydgren (2005:418) utgår från antagandet att inga nya partier kommer att bildas såvida det inte finns en tillräcklig klyfta mellan väljarnas position och den upplevda positionen hos partierna, en så kallad *issue space*. Missnöjespartier kan genom att ta upp frågor som andra politiska partier ignorerar inneha en fördjupande demokratisk funktion vilket miljöpartierna illustrerat då de har lyckats förändra den politiska agendan, exempelvis har socialdemokraterna i Sverige liksom Labour i England, allteftersom insikten om miljöns betydelse hos gemene man, närmat sig respektive lands miljöpartis position beträffande kärnkraft och hållbar utveckling (Callaghan 2000:302f). Allen och Brox (2005:630) pekar på att väljarna tenderar att överge de etablerade partierna om de upplever att dessa inte uppmärksammar frågor som berör väljarkåren. Sannolikheten att sådana klyftor ska uppstå är särskilt stor om en ny eller tidigare svag fråga blir mer framträdande i kombination med att de etablerade partierna inte lyckas uppmärksamma alternativt visar ovilja att ta sig an den (Rydgren 2005:419ff). Som ett resultat av att etablerade partier har misslyckats med att kanalisera intresset kring frågor som engagerar gemene man, har nya nischer vuxit fram. Nya partier har därmed bildats vilka har gynnats av den avtagande partiloyaliteten och det tilltagande missnöjet med de politiska institutionerna (*Ibid.*).

4.2 Populism i traditionell mening

Westlind (1996:3) definierar populism ”...to describe political parties or candidates that seek legitimacy and votes through appeals to a ‘common will’ or ‘common sense’ distinct from the interests of specific social groups”. Populism kan generellt sett inte förstås som en specifik typ av diskurs och kan därför inte per definition kopplas till ”(a)ny specific set of political goals, ideologies or directions” (Westlind 196:222f). Fryklund och Peterson (1989:61) vänder sig mot bilden att populism är kopplat till underutveckling, det vill säga att populism enbart uppträder i övergången mellan traditionalism och modernism eller jordbruks/landsbygdssamhälle och industrisamhälle. Fryklund och Peterson menar att detta synsätt är alltför simplistiskt och inte förklarar varför populism kan uppstå även i högt utvecklade kapitalistiska länder.

Forskaren John D. Hicks beskrev under 1930-talet populism som en positiv ingrediens utifrån synsättet att populism uppmuntrar och tvingar makthavarna att lyssna på medborgarna vilket leder till en fördjupad demokrati (Westlind 1996:36). Även om ett nytt parti inte utgör ett hot att ersätta ett befintligt, innebär dess blotta närvaro att partiet konkurrerar om väljarkåren och på så sätt uppstår instabilitet (Tavits 2006:99). Burklin (1987:110) menar dock att erfarenheterna har visat att väljarna efter några protestval tenderar att återvända till sin ursprungliga partiidentifikation och även Fryklund och Peterson (1981:386) anser att populistiska partier endast fyller en funktion ”... som uttryck för en protest och missnöjesdimension”.

Populism är ofta sammankopplad med förekomsten av starka ledare. Dessa ledare försöker i regel att framstå som folkliga för att minska avståndet mellan sig själva och väljarna (Westlind 1996:104). Som Bourdieu (1990:153) konstaterar, ”...it is clearly in the political field that the use of 'people' and the 'popular' is most directly profitable”. Bourdieu (1990:152) hävdar att populistiska ledare framhäver sig själva som representanter för folket men genom att de tar sig roller som ledare skapas ändå ett avstånd till folket och därför menar Bourdieu att denna klyfta måste hämmas eller förklaras av ledaren. Gary Cox menar att nya partier istället för att vara gemene mans röst uppstår som ett resultat av eliters strategiska kalkyleringar av huruvida det lönar sig att äntra den politiska scenen (Tavits 2006:102). Ett exempel från den svenska politiken är hur Ian Wachtmeister trots sin adliga bakgrund formade diskursen utifrån att han och partiet representerade folket och folket ställdes i sin tur mot det politiska etablissemangen (Betz 1994:4).

4.3 New Protest Parties

Fridolfsson och Gidlund (2002:93) konstaterar att Sverige under stora delar av 1900-talet har haft ett nationellt partisystem som betraktats som världens mest stabila. Taggart (1998:1) noterar dock att Europas partisystem under de senaste 20 åren har utmanats av nya partityper. Taggart (1996:19) anser att förekomsten av *New Protest Parties* ska ses som ett resultat av att en ny protestklyfta har uppstått. Han menar att bildandet av protestpartier följer två vägar: Antingen utvecklas de som sociala rörelser eller så härrör de från innovativa partientreprenörer som exploaterar en missnöjespotential bland väljarna. *New Politics Parties* följer enligt Taggart (1996:19) den förstnämnda modellen medan *New Party Populism* följer den senare. Gemensamt för New Populism och New Politics är att de är antisystemorienterade.

4.3.1 New Politics

Medan New Populism vänder sig till lågutbildade, främst attraherar män och i regel har en högerinriktad profil, är New Politics främst ett vänsterinriktat fenomen som attraherar högutbildade, mestadels kvinnor och personer som verkar inom den offentliga sektorn (Sutorius 1998:83). Båda inriktningarna har en populistisk appeal gemensam och genom att underblåsa missnöjet bland dem som känner sig exkluderade i samhället försöker man utmana rådande system. Taggart (1996:2) konstaterar att "*Despite the fact that they derive from the same source and that they reject the same things, these types of parties occupy very different places in the political spectrum*". Taggart (1996:20) anför de gröna partierna som exempel på fenomenet New Politics. Han definierar New Politics som

The New Politics is that set of movements and parties which have arisen out of the post-war settlement and which opt for decentralised anti-authoritarian/ bureaucratic solutions, placing a concern for equality alongside a concern for liberty (Taggart 1996:20)

New Politics uppstår utifrån ett postindustrialistiskt perspektiv och lägger skulden för sociala, politiska och ekologiska problem på industrialiseringen (Taggart 1996:22). New Politics har i regel en ideologisk vinkling mot vänster, är anti-systemorienterat och erbjuder en inkluderande definition av politik som man menar talar för hela samhället och man talar därmed inte för en specifik klass (*Ibid.*). Organisatoriskt är man i regel decentraliserade med tonvikt på deltagande och med en avsmak för ledarskap.

4.3.2 New Populism

Taggart (1996:32) definierar New Populism som "...*right-wing, anti-system and populist*". I ideologiska termer står man till höger, är anti-systemorienterade men definierar sig samtidigt som "the mainstream" (*Ibid.*). På vilket sätt står då New Populism som en ny typ av populism? Taggart anför argumentet att nyheten ligger i att grenen delar bas med New Politics segmentet. Taggart menar att de har "...*the same anti-system orientation and is a consequence of the particular social, political, and economic changes that we have characterized as the 'postwar settlement'*" (Taggart 1996:34). Enligt New Populism-falangen är marknaden den legitima och effektiva platsen för konfliktlösning. Staten ser man i stort som orättmätig, överutbyggd och ineffektiv. Frihet menar man uppnås genom en frånvaro av statlig inblandning på individuellt handlande (*Ibid.*). Ett enkelt sätt att avgöra om man har med ett

New Populism-inspirerat parti att göra är att tänka i banor huruvida man har en partiledare som är känd sedan tidigare och som går att associera till partiet. Är så fallet är partiet i fråga med största sannolikt ett New Populism-fenomen (Taggart 1996:37). Trots att många New Populism-förespråkare försöker förneka effektiviteten i höger-vänsterskalan, utgör denna förnekelse ett framgångsrikt retoriskt recept för att undvika att stöta sig med väljare på vänsterkanten som delvis attraheras av New Populism-falangens idéer (Taggart 1996:34). Organisatoriskt utmärker sig New Populism partier som strängt centraliserade med ett karismatiskt och personfixerat ledarskap (Taggart 1996:40).

4.4 *Master frame*

Katz definierar diffusion som

... the acceptance of some specific item, over time, by adopting units – individuals, groups, communities – that are linked both to external channels of communication and to each other by means of both a structure of social relations and a system of values, or culture (i Rydgren 2005:429)

Sannolikheten för diffusion ökar om en innovatör har varit framgångsrik. En vanlig uppfattning är att nya partier har spridit sig först efter att ett nystartat parti har uppnått framgång på annan ort/region/nation och därmed statuerat exempel, ett fenomen som Rydgren benämner *master frame*. För att förstå exempelvis *Det Danske Folkeparti* eller österrikiska *FPÖ*:s intåg i de beslutsfattande församlingarna, måste man enligt Rydgren (2005:416) utgå från framgångarna vid det franska valet 1984 då *Front National* lyckades mobilisera extremhögern i termer av valframgång och därefter inleddes diffusionsprocessen till andra länder. Ett annat exempel på ett framgångsrikt *master frame* utgörs av de gröna partierna vars spridning i Europa kan ses som ett resultat av den inledande framgången i Tyskland 1983 (Callaghan 2000:301). Clapp och Dauvergne (2005:79) konkluderar att det gröna partiets succé i Tyskland under början av 1980-talet inspirerade utvecklandet av internationella motsvarigheter i andra delar av världen. Olika länders förutsättningar skiljer sig dock åt och det är därför inte fruktbart att imitera utan att modifiera budskapet till förutsättningarna som råder i ett annat land, enligt Rydgren (2005:414ff).

5. Resultat & analys

I detta avsnitt presenterar jag inledningsvis vilka drivkrafter jag har funnit hos mina respondenter och hur dessa är kopplade till det populistiska tilltal som politiska observatörer menar att SPI praktiserar. Avslutningsvis försöker jag utläsa huruvida man inspirerats av ett master frame vid partibildningen.

5.1 Drivkrafter bakom engagemang

På min jakt efter drivkrafter har jag tagit fasta på sju dimensioner som är återkommande. Dimensionerna i fråga utgörs av åldersdiskriminering, pensioner, vård och omsorg, sakpolitisk inriktning, invandringspolitik, pampvälde samt kriminalitet. Avsnittet avslutas med sammanfattande reflektioner om SPI i relation till New Party Politics samt misstro och issue space.

5.1.1 Åldersdiskriminering

I SPI:s broschyr ”Sveket mot dem som byggde landet” (bilaga 5) kan man läsa att ”SPI borde vara det naturliga valet för alla som vill protestera mot sveket mot de äldre”. Om mina intervjupersoners åsikter ofta skiljer sig åt finns det ett område där de är rörande överens: Att åldersdiskrimineringen är utbredd och påtaglig i det svenska samhället. Ivern att bekämpa denna är den främsta drivkraften hos mina respondenter. NOP menar att det knappast fanns något intresse för pensionärer bland de etablerade partierna då SPI äntrade den politiska arenan. Men ignoransen finns inte bara hos de övriga partierna utan hos hela svenska folket: ”Pensionärerna struntade hela svenska folket i förutom pensionärerna själva” (NOP). Helvi Perssons insändare i Svenska Dagbladet (2002-10-07) andas samma kritik av ignoransen av pensionärskollektivet men även de traditionella pensionärsorganisationerna får sig en känga:

Ett ord som sällan eller aldrig nämndes i valrörelsen är ordet pensionär. Många pensionärer vänder sig därför till föreningar som PRO och SPF och undrar var de var under valrörelsen. De var väl var de brukar vara i vanliga fall: spelar bingo, dansade gammeldans och hade en trevlig samvaro

LW menar att hennes främsta drivkraft när hon blev tillfrågad att bli partiavdelningsordförande för SPI Orsa var att göra det bättre för pensionärer och andra svaga grupper: ”I övrigt så kan jag ställa upp och försöka arbeta, eller trodde mig kunna göra det i alla fall, för att pen-

sionärerna skulle få det lite bättre". JD anser att åldersdiskrimineringen är en av de viktigaste frågorna för partiet att driva på riksdagsnivå:

Det finns en påtaglig åldersdiskriminering i landet, den är mycket mycket påtaglig och blev ännu mera påtaglig nu när Ericsson gick ut och sa att de skulle rensa ut dem över 55 plus [...] Det är bara ytterligare ett utslag för en äldrediskriminering som har pågått under avsevärd tid och har letts av majoritetspartierna

GCB menar att pensionärerna inte behandlas väl av samhället och konstaterar att *"För det ska jag säga – pensionärerna är styvmoderligt behandlade och de är orättvist behandlade"*. GCB (2002) fastslår i en ledare:

... kan man välja en 68-69-åring till president i Frankrike [...] borde man i Sverige kunna ge större inflytande åt människor över 65 [...] det ska inte bara vara kronologisk ålder som ska råda utan även kapacitetsålder...

Att bekämpandet av åldersdiskriminering är en drivkraft som enar partiets aktiva framgår med all tydlighet. De etablerade partiernas ignorans av pensionärskollektivet upplever man starkt och man menar att den enda utvägen är ett pensionärsparti. En förtjänst ur demokratisynpunkt förefaller vara att nya aktörer som inte tidigare varit politiskt aktiverade har anträt den politiska arenan; samtliga respondenter, förutom GCB, är nya på den politiska scenen. Ett exempel på detta ur en internationell kontext utgörs av Reformpartiets intåg i den kanadensiska politiken som kom att bli ett redskap för äldre medborgare med en konservativ värdegrund att föra sin talan, ett faktum som kan tolkas som ett engagemang som grundade sig i att deras position i det kanadensiska samhället upplevdes som hotad och som man avsåg att lösa på politisk väg (Archer & Ellis 1994:289, 304f). GCB drar paralleller till andra missnöjesyttringar och menar att SPI är ett tydligt tecken i tiden på att riksdagspartierna inte har bevakat pensionärernas intressen likväl som feministiskt initiativ (FI) och miljöpartiet är resultat av samma tillkorta-kommande:

Hade de etablerade riksdagspartierna skött pensionärsfrågorna bra då hade det här partiet aldrig uppstått – det är min absoluta uppfattning. Sen kan du gå tillbaka till miljöpartiet... jag kom ihåg när Per Gahrton, då folkpartist [...] när han i vår riksdagsgrupp drog det här med hur viktig miljön är [...] Jag kom ihåg att jag tyckte det var fruktansvärt spännande, han hade ju rätt [...] Men de som inte får gehör i sitt parti blir missnöjda och antingen så struntar de i det eller då som miljöpartiet att ett nytt parti uppstår. Och nu kommer FI, för [...] kvinnofrågor har heller inte fått gehör, kvinnor har inte lika mycket betalt, har sämre sjukvård, och massor med sådana här exempel. Så varenda kille som man intervjuar i den här frågan är väldigt schyssta, 'du är inte klok säger de, klart att de ska ha samma lön för samma arbete, och det är klart att de ska ha

samma sjukvård' – så i ord är de väldigt schyssta men när det kommer till kritan och det ska genomföras konkret så händer ingenting

GCB:s parallell till FI och att män ofta säger att den orättvisa behandlingen av kvinnor är fel men knappast sedan lever som de lär, är ett tema som går igen i SPI:s syn på det politiska etablissemangets behandling av pensionärerna. Politikerna lovar stort men håller tunt när det väl kommer till kritan. Det föreligger således en tydlig förekomst av mistro mot det etablerade politiska systemets förmåga att ta till vara på pensionärernas intressen samtidigt som det uteblivna engagemanget för pensionärers livssituation har skapat en issue space som SPI mobiliserar kring.

5.1.2 Pensioner

Föga förvånande är pensionernas storlek en fråga som enar samtliga respondenter. Pensionsökningen är i underkant enligt AP som konstaterar att *”Vi får 1,6 procent i pensionsökning, och vanliga löntagare ligger väl på 3,5 procent eller något liknande”*. AP menar samtidigt att pensionerna hänger ihop med andra punkter i SPI:s program då han poängterar att vård och omsorg är kopplat till pensionerna:

Jag ska säga dig att den viktigaste frågan är givetvis vård och omsorg. Det är absolut mycket viktigt men man kan säga att pensionerna delvis hänger med där – att vi vill ha hyfsade pensioner så folk kan ha råd att gå till tandläkare, läkare och lösa ut sina mediciner

Skulle SPI nå riksdagen är JD:s prioritet att i första hand återställa den del av pensionerna som *”... man berövade pensionärskollektivet i början av 90-talet med manipuleringen av basbeloppet och som man lovade att återställa men aldrig har gjort”*. AP påminner om ännu ett slag mot pensionerna under 80-talet:

Många tyckte att det var orättvist mot pensionärerna [...] Det var ju efter Palmes devalvering 1982. Och efter det fick ju vi en smäll på 4 procent och vi blev lovade av Sten Andersson som var socialminister då att det här skulle bara vara ett lån och vi skulle kompenseras men det har aldrig blivit kompenserat

I foldern *”Sveket mot dem som byggde landet”* (bilaga 5) följer rubriker såsom *”Gunnar Sträng, Olof Palme och Göran Persson – alla lovade”*, *”Men löften är till för att svikas”* och *”De som aldrig arbetat får mer”*. Det är en tämligen bitter bild av verkligheten, om brutna löften och orättvisor, som målas upp i broschyren och även invandrade pensionärer får sig en känga när en stor del av broschyren ägnas åt att beskriva det skattebefriade Äldreförsörjningsstödet som är tillägnat personer

som inte har haft pensionsgrundande inkomst i Sverige. På så sätt väljer man att angripa problemet genom att lasta en annan grupp som man menar har det bättre på de svenska pensionärernas bekostnad, i detta fall invandrade pensionärer.

AP, GCB och JD återkommer flera gånger under intervjuerna till att pensionärerna hjälpt till ”... att fixa Sveriges ekonomi” men att de uppoffringar som pensionärerna gått med på inte har kompenserats som utlovat. Eftersom pensionärer som grupp inte har några direkta påtryckningsmedel, såsom fackförbund eller möjligheter att gå i strejk, har den orättvisa behandlingen av pensionärerna kunnat fortgå. På så sätt hänger den uteblivna pensionshöjningen, eller återställandet av pensionerna som man hellre talar om, ihop med den åldersdiskriminering som man menar föreligger.

5.1.3 Vård och omsorg

AP uppger att hans hjärtefråga är vård och omsorg och även JD instämmer i vikten av denna. Vad man åsyftar med begreppet vård och omsorg skiljer sig dock åt och oenigheten kring detta leder till motsättningar inom partiet. För GCB och LW är det inte enbart fråga om vård och omsorg i traditionell mening, såsom den direkta omvårdnaden, utan också om rättigheter såsom att duscha när man vill samt att erhålla en aptitlig kost. Beträffande frågor som berör många äldre på ett vardagligt plan har partiet inte ställt upp, menar GCB. Som exempel nämner GCB och LW rätten till aptitlig kost som inte har varit en fråga som alla i partiet har ansett vara av vikt, istället upplever de sig motarbetade från flera håll:

Då fick jag jobba så in i vassen för att få in den motionen [om aptitlig kost] De var så elaka mot mig så du anar inte. Innan de fattade att den var bra alltså... till exempel då en person klappade mig på axeln och sa 'Ja du Gunnel, du sysslar med de små frågorna'. Har man en sådan ordförande så kanske man inte känner sig så himla glad. (GCB)

När jag tittar i min klippärm ett år tillbaka, då kan jag bli glad, för då har tidningarna skrivit om det här med att jag motionerade om en så enkel sak som att man ska få duscha minst en gång i veckan [...] Som då jag ställde mig upp i fullmäktige och sa att jag vet inte hur många gånger i veckan ni duschar men jag skulle åtminstone inte bara vilja duscha en gång i veckan [...] och då sa den här Birgitta Nilsson att man kan begära bistånd. [...] Då sa jag att nästa gång Birgitta Nilsson som du behöver duscha då ska du begära bistånd hos mig och så ska jag skriva papper och utreda om du behöver duscha. Då tyckte de [läs: SPI] att jag bar mig illa åt i fullmäktige, de tyckte att jag varit oartig (GCB)

Den typen av [mat]frågor har jag drivit som journalist på insändarsidorna här och därför tog jag upp den. Men när jag kom med i SPI så sa de att det där ska vi inte ta tag i för då kanske de tycker att vi är emot allting, då tyckte de att om

vi går emot det där kanske de tycker att vi SPI är ett sånt där parti som säger nej till allting så det skulle vi inte ha några synpunkter på (LW)

Den äldre befolkningen är den grupp som till störst del är i behov och kommer i kontakt med vården och därmed är det för SPI i det närmaste omöjligt att inte bevaka frågan. En separat folder (bilaga 2) behandlar frågan och även i denna är rubrikerna drastiska med smakprov såsom ”Undernäring och svält vanlig dödsorsak”, ”Kor viktigare än människor”, ”Byråkraternas paradiset” samt ”Administration som självändamål”. Tonen i programmet är raljant och överdriven och det finns en risk att det sker på bekostnad av fokus på själva sakfrågan. Man kan dock sluta sig till att vård och omsorg är en högprioriterad fråga på SPI:s agenda. Den påtagliga oenigheten om vad som ryms i begreppet vård och omsorg är dock ett problem då vagheten skapar en osäkerhet om var SPI egentligen står i frågan och vad man vill uppnå.

5.1.4 ”Ideologierna är döda, sakpolitik är framtiden”

Det första budskapet man möts av när man surfar in på SPI:s hemsida är att partiet arbetar sakpolitiskt:

SPI kan inte placeras in på höger-vänsterskalan utan står fritt att i varje enskild fråga ta ställning för den åsikt och mening som partiet anser bäst gagna medborgarna. I den praktiska politiken innebär det att partiet måste vara berett att förhandla och samverka med andra partier för att få genomslag för sina idéer (<http://www.spipartiet.org>)

Jag menar att den sakpolitiska ambitionen är ett problematiskt inslag eftersom det ju som bekant ligger i betraktarens ögon att avgöra vad som är sakligt. Varför just SPI skulle utgöra den bedömande instansen för vad som är bäst för medborgarna är höljt i dunkel. Programförklaringen är således innehållslös då den betyder allt och inget, man vet som väljare inte vad man får förutom att man delegerar till SPI att avgöra vad som gagnar medborgarna. Den tvärpolitiska ambitionen var dock en förutsättning för GCB när hon gick med i partiet:

Då träffade jag JD och så sa jag att jag vill ha en överenskommelse [...] att jag måste få lov att arbeta tvärpolitiskt, jag måste få vara social-liberal, jag måste få skriva mina debattartiklar och mina motioner. Jag kanske inte kan göra så mycket mer, men det vill jag göra. Ja sa han och tog hand.

Den tvärpolitiska ambitionen lockade även JD:

De vanliga partierna hade inte någon helhetsbild som var tillräckligt bra därför de är alltid uppbyggda på vänster-högerskalan och inget utav detta kunde tillfredsställa mig till någon helhet. Och det är min bestämda uppfattning att mer

än 80 procent av de beslut som fattas inom den kommunala politiska sfären är inte ideologiskt uppbundna och borde behandlas sakpolitiskt och inte ideologiskt

Fördelarna med att vara sakfrågeorienterade är många enligt AP. Han påtalar såväl ekonomiska fördelar som praktiska:

Vi tar ju ställning till vad som anses bäst för landet. Politisk ideologi har genom årtiondena kostat svenska folket åtskilliga skattekröner oavsett vilken horisont man ser det ifrån. Och varför har det gjort det? Jo för man har gått efter sin ideologi och inte efter sakfrågan [...] Jag kommer i framtiden till att tro att de [ideologier] blir förlegade

Som ett exempel från den politiska verkligheten på sakpolitik nämner AP när SPI gick ihop med Sverigedemokraterna rörande säkerhetsfrågan på Malmös kyrkogårdar:

Jag kan ta exemplet med Sverigedemokraterna, som vi inte gärna stödjer [...] Vi har haft mycket rån och grejer på kyrkogårdarna i Malmö och de kom med en motion [...] och den handlade om problemet med rån och överfall [...] Men när den behandlades [...] då blev det SPI som röstade för denna motion och samtliga andra förutom Sverigedemokraterna själva gick mot den. Och det är typiskt. Där tog vi tag i sakfrågan och inte någon form av vad Sverigedemokraterna var för någon typ av parti. Det var oväsentligt i detta fall

Den sakpolitiska inriktningen som partiet påstår sig leva efter anses således vara en viktig grund för att föra en politik där konflikter på ideologiska grunder kan elimineras vilket man anser gynnar den sakliga debatten. Genom betoningen på sakfrågor har man också lyckats rekrytera aktiva som företrädare olika politiska falanger, till exempel GCB från folkpartiet och ”sossepågen” AP. Trots att utmanarpartier på högerkanten försöker förkasta höger-vänsterskalan, menar Taggart (1996) att denna förkastelse är ett framgångsrikt retoriskt knep för att attrahera väljare på vänsterkanten som tagit till sig delar av partiets politik. Detta är dock problematiskt då det blir svårt att avgöra vad SPI i själva verket står för när respondenternas svar tenderar att variera utifrån vem man frågar. När jag under intervjuernas gång har hävdats att SPI är mer höger- än vänsterinriktat har jag mötts av oförståelse från samtliga respondenter förutom LW. AP exemplifierar den sakpolitiska inriktningen med exemplet om Sverigedemokraterna medan JD påtalar att trygghet på gator och torg är något som även socialdemokraterna tagit sig an. Sammanfattningsvis kan man konstatera att någorlunda enhetliga grundvärderingar saknas vilket resulterar i att medlemmarna visserligen kan ha samma problem för ögonen men ha vitt skilda uppfattningar om hur dessa bör lösas.

5.1.5 Motstridiga budskap om invandringspolitik

I SPI:s material spelar flyktingpolitiken en framträdande roll. Under mina intervjuer har frågan dock tonats ner och man pratar inte gärna om invandring. Det är uppenbart så att i materialet som riktar sig till gemene man drar man fördelar av det populistiska tilltalet medan man i medietränad anda antar en annorlunda ton i andra sammanhang. Sedan finns det några som helt motsätter sig partiets officiella invandringspolitik men samtidigt poängterar att det endast är en mycket liten del av SPI:s program. Varför SPI som ett pensionärsparti i sådan hög grad brinner för invandrings- och flyktingpolitik, är en fråga som ingen av respondenterna har kunnat ge ett entydigt svar på. JD anger indirekt att intresset för flyktingpolitiken är ett tecken på partiets bredd: Lika väl som man har åsikter om vård och omsorg, åldersdiskriminering, rättsfrågor och ekonomi så gör man ett ställningstagande i invandringspolitiken. AP erkänner att missnöjet med den dåvarande erans flyktingpolitik i kombination med låga pensioner var de avgörande drivkrafterna bakom hans engagemang i SPI. På frågan varifrån intresset för flyktingpolitiken kommer svarar han:

Ja den kommer in redan ifrån början. Det var redan 1987 och jag kan säga att jag var mycket flitig på insändare en gång i tiden [...] Och redan 1991 när borgarna kom till så hade jag insändardebatt med bland annat Inge Garstedt, de hade inte tänkt på att bromsa upp flyktingmottagandet i Malmö eller skulle väl försöka men de föll för mammon och tog in närmare ett tusental flyktingar. Vi ville hela tiden att vi skulle följa FN:s Genèvekonvention som varit vår grundbult [...] men vi blir ju ofta påklitrade precis som en vanlig medelvensson idag som uttalar sig lite om någon flykting att man blir mer eller mindre stämplad som rasist

LW anger redan inledningsvis att det finns en fråga som hon inte håller med partiet om och på följdfrågan om vilken fråga det rör svarar hon: ”*Nejnej, alltså programmet är det inte så stora fel i men det finns vissa saker som jag kanske inte tar till mig [...] Ja som det här med invandringen, där är de lite på gränsen till det tillåtna tycker jag*”. LW tror att intresset för invandringspolitiken grundar sig i att Malmö-avdelningen är den största och att man i Malmö har problem på området. Hon tror vidare att man måste titta på de enskilda ledamöternas åsikter och nämner SPI:s nominering av Christer Ewe som uteslöts från moderaterna efter sina omtalade uttalanden i SVT:s valstugereportage:

Är det inte så att i Malmö så har man problem och Malmö är den största SPI-avdelningen [...] Och sen den här statsvetaren [Sören Holmberg] var när vi pratade med honom inne på att SPI drar till sig personer som andra partier inte vill ha [...] [Ewe] ja honom tackar vi ju gärna ja till. Sen ska vi komma ihåg att SPI har skickat ut interna PM till oss där man säger att när vi nominerar kandidater ska vi se till att kandidaterna har en bra ekonomi och inte figurerar i någon typ

av process. Och så får vi läsa om den här mannen [Ewe] alltså [...] och det är hemskt när Jan Steimer [partiordförande] går ut och säger att 'vaddå, det var ju pressens fel att Ewe avslöjades'

GCB tar liksom LW avstånd från partiets flykting- och invandringspolitik. På frågan varför man ställer pensionärer mot invandrare invänder hon *"Men det är det som jag menar att vi inte ska ha – det behövs inte. Om du har bra, nära och trevliga relationer så får alla rum där"*. Således är man inte enig i invandringsfrågan i praktiken. Man ska samtidigt komma ihåg att det inte bara är SPI som flirtar med den invandringskritiska opinionen vilket statsvetaren Anders Sannerstedt exemplifierar med folkpartiets krav på språktest. Sannerstedt konkluderar att det kan vara frestande att fånga in denna opinion men att det också kan få motsatt effekt eftersom *"... om man profilerar sig som ett starkt invandringsfientligt parti är [risken] att andra stora väljargrupper vänder en ryggen. För pensionärspartiet kan det minska trovärdigheten som alla pensionärers intresseparti"* (Brors 2004). Alla partier som motsätter sig immigration är inte populistiska men då ett parti formulerar en anti-invandring profil som underbygger den allmänna meningen bland folket kan man ändå, enligt Westlind (1996:145), definiera partiets position som populistisk. Det går inte att komma ifrån att användandet av ett främlingsfientligt budskap kan utgöra ett effektivt retoriskt redskap enligt strategin att finna en grupp som får klä skott för samhällsproblem (Rydgren 2002:37).

5.1.6 Pampar attackerar pampväldet?

Allen och Brox (2005:635) pekar på att trenden de senast decennierna är att de som röstar på alternativa presidentkandidater i USA baserar sitt ställningstagande på känslor av anti-etablissemang. Misstron riktas inte sällan mot de politiska ledarnas uppträdande och egenskaper, det vill säga the character issue (Möller 1998:39). SPI är ett tydligt exempel på att man riktar in sig på denna och i partiprogrammet kan man läsa:

De gamla partiernas representanter saknar motivation för att förändra samhällsklimatet. De är alltför insyltade i systemet. De lever idag i skyddade enklaver långt borta från den vardag där de som valt dem befinner sig. SPI bör vara det naturliga partiet för människor som tröttnat på det politiska pampväldet och maktmissbruket. Partiets medlemmar har ingen politisk karriärstege att vara rädd om och kan knappast misstänkliggöras för att arbeta för egen vinning eller reträttplatser (<http://www.spipartiet.org/program.htm>)

Tonen i SPI:s retorik beträffande pampvälde illustreras väl med citat från foldern *"Mot maktmissbruk och pampvälde"* (bilaga 4) där man finner rubriker såsom *"Politikerna lever det ljuva livet"*, *"Först politi-*

kerna – sedan patienterna”, ”Skilda världar”, ”Det som duger åt folket duger inte åt folkets företrädare” samt ”Förtroendet förbrukat”. Bro-schyren rundas av med kravet att ”... politikernas uppgift måste bli att tjäna medborgarna – inte att genom styrning och kontroll härskas över dem och samtidigt berika sig själva”.

Både AP och JD går hårt åt hur dagens politiker har åsidosatt folket som gett politikerna makten. De anser båda att tiderna har förändrats när det gäller politikernas känsla för rätt och fel. AP menar att ”Ja, det kan man inte komma ifrån”. JD å sin sida menar att den främsta anledningen till att pampväldet uppstått beror på att ett parti har styrt alltför länge:

Jag tror personligen att det har ändrats... och det tror jag beror på att man har behållit makten på en sida alltför länge. Jag tror att alla system är otillständiga eller obsoleta på ett eller annat sätt när de varar för länge [...] Det finns därför som jag ser det ett självändamål i att byta system då och då och det maktmonopol som man nu har haft under alltför lång tid på vänstersidan har alltså lett till situationer där man missbrukar makten och det är ju någonting som många har påpekat tidigare att makt korrumpierar [...] Jag har inte minst hävdad detta i min tidigare verksamhet som sjukvårdsdirektör, att det är viktigt att byta system

Rydgren (2005:427f) menar att Front National konstruerade en bild av partiet som den enda riktiga oppositionen till den politiska klassen samtidigt som man trots sin elitistiska sammansättning aktivt framhävde sig själva som folkets röst. Detsamma gäller SPI om man får tro GCB och LW som menar att SPI:s egna företrädare själva är pampar – till och med *mer* pampar för att citera GCB. LW berättar efter att ha varit med på sin första partistämman i Nässjö att

Det fanns en massa gamla gubbar med fina ringar på alla fem fingrar. Det förvånade mig, jag var alldeles stum när jag såg så många äldre män med så mycket ringar på sina fingrar. [...] Och nu ger jag dig ett tips: Gå nu in på www.val.se och klicka in dig på Malmö och så tittar du på vilka som är kandidater till riksdagen och landsting, och sen så tittar du på titlarna på de här och så ska du få se! [...] Du kan glömma att de där herrarna känner någonting för dem som har pensioner på 4500. De är rädda om sina segelbåtar och om sina villor efter kusten. De snackar om glada änkan för 1200 kronor flaskan. [...] Men du ser, det är ju pampar som styr. [...] Ja det är käpprätt åt skogen

Efter att ha varit inne på hemsidan och tittat på riksdagslistan för södra Skåne län finner jag bland annat titlar såsom bankdirektör, sjökaptan, kronokommissarie, avdelningsdirektör, rektor, driftschef och skogsägare men även undersköterska, bibliotekarie och lastbilsförare. Det är dock en indikation på att det föreligger en viss grund för observationen då två respondenter oberoende av varandra är av samma uppfattning. En översiktlig jämförelse med andra partiers vallistor

(<http://www.val.se>) ger också för handen att så kallade finare titlar förekommer i större omfattning på SPI:s listor. När partiet gör anspråk på att föra folkets talan mot eliten, är man alltså själva en del utav eliten vilket både Cox (i Tavits 2006) och Betz (1994) noterar är utmärkande för partier med populistiskt tilltal.

5.1.7 "Fler poliser – trygghet på gator och torg!"

JD rankar lag och ordning som den andra viktigaste frågan på kommunal nivå: *"Och nästa nivå, på kommunal, det är trygghet. I hemmet, på gator och på torg för våra äldre"*. Om AP skulle komma in i riksdagen skulle första frågan att behandla vara lag och ordning. GCB och LW å andra sidan, nämner inte frågan om lag och ordning under intervjuerna. Det omtalade samarbetet med Sverigedemokraterna som avhandlade lag och ordning på kyrkogården, är en fråga som AP återkommer till och han poängterar att bekämpandet av kriminalitet är en mycket viktig fråga som han kopplar till ungdomar:

Och sen så är det kriminalitet och där vill jag liksom även blanda in skolan – allting är inte bra där. Vi behöver och vi värnar lika mycket om ungdomarna, de är ju vår framtid. Vad gör de för nytta som arbetslösa och kommer in i kriminalitet på grund av arbetslöshet och liknande

Denna återkoppling till "motgrupper", det rör sig om såväl ungdomar, invandrare som pampar, är en vanligt förekommande koppling i partiets olika resonemang. Talande för att motgrupper ständigt skapas illustreras av en artikel i tidningen Expo:

Med gula jackor, plakat och trumslagare marscherade ett sjuttio-tal sympatisörer till Sveriges Pensionärs Intresseparti, SPI, genom Malmö i lördags. På plakaten fanns paroller som 'En återhållsam invandringspolitik', 'Identifiera värstingarna tidigt' och 'Malmö - Sveriges nya Chicago' (Bengtsson 2006)

I ovanstående tidningscitrat nämns ingenting om hur pensionärerna själva ska verka för att nå förändring. Istället ligger all fokus på att det är andra grupper fel. Det är slående hur man anspelar på rädsla för det okända. För med värstingar och Chicago; inte åsyftar man sin skattefifflande svenskfödda granne som man dagligen briefar över buxbomhäcken eller sina egna barnbarn? Snarare är det återigen fråga om en distinktion mellan vi och *dem*. En distinktion som journalisten Göran Greider vänder sig mot då han anser att *"... ett pensionärsparti är ju rena mardrömmen. Att odla motsättningar mellan satsningar på dagis och förbättringar av hemtjänsten vore förödande för hela idén om solidaritet"* (Greider 2005). Och är det sedan inte invandrare eller pampar så är det ungdomar som man menar har för höga ingångslöner samtidigt som

man förespråkar en återgång till systemet med lärling, gesäll och mästare (Molin 1996).

5.1.8 Kombination av New Party Politics och issue space/misstro

Mycket talar för att SPI är ett högerparti. LW menar att det är uppenbart och Sören Holmberg (Sutoniou 1998:77) menar att SPI inte är ett hot just därför att man är ett högerparti. Partiets existens ser jag dock som ett tydligt utslag på att det förelåg en tydlig issue space vid partiets bildande vilket Rydgren (2005) menar är en förutsättning när ett nytt parti bildas. Förekomsten av issue space är således automatiskt också kopplat till en misstro mot det politiska etablissemangen som SPI menar konsekvent har försämrat pensionärernas levnadsvillkor.

Jag finner inte några större drag av New Politics hos partiet men det finns några likheter. Det som enligt mig framförallt appellerar till New Politics är synen på det postmoderna samhällets roll i framväxten av ett samhälle där den kollektiva omtanken för varandra ersatts av ett tilltagande egenintresse. Även om New Politics-inriktningen åsyftar ointresset för en hållbar miljö i sina betraktelser, förefaller SPI lägga en del av skulden på den postmodernistiska utvecklingen. Fokus på ett brett deltagande i partiet med demonstrationer och andra aktiviteter är också en aspekt som New Politics-falangen kännetecknas av.

Som framgått av den tidigare redogörelsen är det istället New Populism tendenser som ges störst utrymme i partiets retorik. Per Ericsson sammanfattar den populistiska aspekten på Svenska Dagbladets ledarsida men väljer istället att kalla den opportunistisk:

Åke Söderlind tror att många pensionärer känner stor bitterhet när dem ser hur generöst samhället är mot invandrarna. Man får intrycket att hans presumtiva väljare gör söndagsutflykter till Rinkeby, Rosengård och Gottsunda och åker hem stumma av avund efter att ha begäpat det glamorösa livet där [...] Resonemanget tycks ta avstamp i ren och skär opportunist, snarare än öppen främlingsfientlighet (Ericsson 2004)

När Sutorius (1998:9) skrev om pågående politisk mobilisering bland pensionärerna inom forskningsprojektet "Åldrandets kultur" konstaterade hon att pensionärspartierna varken kan beskrivas som traditionella partier, renodlade missnöjespartier, populistiska partier eller intressepartier. Hennes slutsats var istället att de är lite av varje; en slutsats som jag delvis ansluter mig till. Gullan Gidlund varnar för att benämna partier som SPI populistiska då hon frågar sig "... vilka partier är inte missnöjda med någonting? Det kan finnas populistiska drag i alla partier. Jag är rädd för att kalla de här partierna populistiska" (Bolling

2002). Ändock är förekomsten av New Populism påtaglig i partiets resonemang och partiprogram. Det går inte att komma ifrån att angreppen på pampar och byråkrati, engagemanget på invandringspolitikfronten, partiets emfas på sakpolitik, fenomenet att andra grupper får klä skott för sociala problem samt tendensen att anspela på rädsla för det okända, är vanliga inslag bland partier influerade av New Populism (Taggart 1996). En annan aspekt som också talar för att SPI ligger nära New Populism, är vikten man lägger vid en stark och känd ledare. Brynolf Wendt är känd hos allmänheten, både i egenskap av sin position som före detta länsåklagare och genom sin medverkan i tv-programmet Efterlyst. Därmed lever man upp till Taggarts (1996) enkla test för att vara ett New Populism-parti.

5.2 Hur uppkom idén till SPI?

I denna avdelning avser jag att finna svaret på frågan hur SPI uppstått samt huruvida uppkomsten kan beskrivas i termer av Rydgrens term master frame, och vad en frånvaro/närvaro av detta fenomen resulterar i.

5.2.1 ”SPI kom av sig själv”

Det finns flera europeiska exempel på pensionärspartier som lyckats ta sig in i de nationella parlamenten men även i EU-parlamentet, vilket Partito Pensionati i Italien statuerat exempel på. Således finns flera potentiella master frames. Från SPI:s sida värjer man sig dock från alla kopplingar till internationella motsvarigheter, och det tycks närmast sårande att antyda att pensionärspartidén inte är deras egen. NOP hävdar att *”Det har kommit av sig själv [...] idén till partiet kom då jag träffade pensionärer som var missnöjda”*. NOP känner inte till några andra pensionärspartier och menar att idén till partibildningen varken kommer från andra länder eller landsregioner. Inte heller AP, som varit med sedan 1990, menar att man hämtat inspiration till bildandet genom ett master frame:

Nänä, inte för vår del. [...] De hade ju i Köpenhamn någonting [...] vi var över och besökte dem men de var ju helt opolitiska och de hade bara demonstrationer, det är så många år sedan... Däremot det närmaste som jag har haft kontakt med någon från ett annat land det var när vi hade en stämma i Göteborg när Arne Thoren blev vald till partiledare, då hade vi en föreläsare ifrån Norge som var involverad i ett pensionärsparti

När jag i april/maj genomförde mina intervjuer hade GIL bara ett par veckor tidigare nått överraskande framgångar i Israel. Man kan tycka att

detta borde utgöra en stor inspirationskälla för SPI och en möjlighet för analys av GIL:s framgångar när ett stundande val är i antågande. Trots denna omskriva framgångssaga vet Malmöavdelningens ordförande, JD, inte ens att partiet existerar: ”*Alltså nu vet jag inte riktigt hur Israel kommer in i detta? [...] Jaha... [...] Jaha du... jag hade inte ens klart för mig att ett pensionärsparti hade kommit in i Knesset måste jag säga...*”. När jag därefter berättar att mycket tyder på att det var barnbarnen till de israeliska pensionärerna som skapade succén ser han inte någon relevans för ett likartat scenario för SPI i den svenska politiken.

Men jag tror inte det, varken vi lokalt här i Malmö eller rikspartiet har som målgrupp lagt sig in på barnbarn och liknande utan man har koncentrerat sig på pensionärerna och sagt att vi får i första hand försöka hantera detta ur pensionärernas synpunkt och vår målgrupp är för närvarande 65 plus och ingen annan

Det brukliga och rimliga för ett systerparti hade varit att sätta sig ner och analysera förutsättningarna som ledde till dessa framgångar och eventuella likheter med den svenska politiken för att kunna återupprepa succén på hemmaplan. Det är i sammanhanget som att socialdemokratin världen över skulle ha ignorerat Blairs succé och genomslagskraft när han reformerade Labour. Tittar man till exempel på den socialdemokratiska rörelsen har de en internationell samarbetsorganisation och det har även de gröna partierna som samarbetar genom ett internationellt nätverk (Clapp & Dauvergne 2005:79). Även Gunilla Carlsson, moderaternas vice ordförande, betonar vikten av att de borgerliga runt om i Europa samarbetar och lär av varandra för att därigenom få möjlighet att utveckla sin politik (Carlsson 2006). För SPI menar jag därmed att den uteblivna omvärldsanalysen har resulterat i ett parti som lider av rotlöshet och avstannad ideologisk utveckling, ett resonemang som utvecklas i nästa avsnitt.

5.2.2 Brist på visioner?

Konsekvensen av att man inte tittar utåt blir att man inte lär av andras succéer och misstag. Hade man gjort efterforskningar vid bildandet och tittat på vilka strategier som fungerat för systerpartier hade flera av fallgroparna kunnat undvikas. Genom att lära av ett master frame som visat vägen är det min bestämda uppfattning att man hade kunnat arbeta på ett sätt som hade gynnat Sveriges pensionärer på ett i högre grad konstruktivt plan. CGB och LW sätter fingret på problemet när de talar om att partiet brister i visioner. LW menar att:

SPI har sedan starten inte tänkt framåt, [...] man har inte förnygrat partiet [...] nu sitter vi med en ledare som är fyllda 80 år, sen är de tripp, trapp trull däref-ter. Så ser det ut i kommunavdelningar över hela landet, gamla gubbar som börjar bli gaggiga och glömska

GCB påpekar att det demokratiska underskottet inom partiet leder till att partiets program inte utvecklas och att frågor som skulle ha gynnat pensionärskollektivet tappas bort. JD menar att det förefaller som om det av någon anledning ”... finns en mycket mycket bristfällig kunskap om föreningsdemokrati hos pensionärskollektivet.”. Men medan JD menar att det är pensionärer som har dålig kunskap om demokrati, me-nar både GCB och LW att det är partistyrelsen själva som skapat en kultur i partiet som ger partiet en oseriös framtoning och som skrämmer bort trogna medarbetare. GCB nämner provvalet som ett exempel:

För det första så var provvalet alldeles fasansfullt [...] Jag är ju van vid att provval kan innebära mycket småmygel men... [...] Det var en lista med 40 för- och efternamn på ett papper. Inga beskrivningar eller något sådant [...] Dessutom var det så att de personer som var med i valberedningen själva fanns med på listorna [...] den som är huvudgeneral för ett provval kan ju själv inte delta [...] Men det här går inte, sa jag, vi får göra om alltihop – vi måste vara ett seriöst parti. Nädå, de fortsatte, Dymling och company [...] Och inte bara det, sen valde styrelsen sig själva – det var ju de som stod först på listan.[...] Sen så flyttade han [läs: JD] ner mig från tredje till 13:e plats utan att tala med mig [...] Man skulle alltså sätta kryssa på ett papper med 40 namn med männi-skor som man inte känner och sen lämna det till expeditionen med sitt namn under

Demokratiskt underskott framstår som ett understatement efter att ha läst ovanstående rader men citatet utgör dock ett tydligt exempel på att den sakliga debatten, visionerna och utvecklingen har avstannat inom partiet. Aktiva som försöker föra partiet framåt i en konstruktiv anda ger allteftersom upp och Malmöavdelningen har haft flera avhopp bland ledande profiler under senare tid samtidigt som andra lokalavdelningar-na i Sverige i skrivande stund är i stånd att bryta sig ur partiet. Istället för att vara stolta över att man själva kommit på partiidén, borde SPI aktivt ha arbetat för att interagera med internationella motsvarigheter såsom GIL och Partito Pensionatio. Hade man analyserat vilka interna-tionella motsvarigheter som nått framgångar, hade man funnit lösningar såsom utökad målgrupp (Israel, Italien), att skapa sympati för sin sak hos gemene man (Israel) samt att undvika en angripande retorik (Italien, Israel). Avsaknaden av ett master frame är enligt min mening en för-klaring till partiets vilsenhet.

6. Slutsatser

Jag har funnit följande drivkrafter bakom mina respondenters engagemang i SPI:

- Bekämpande av åldersdiskriminering
- Säkrande av pensioner
- Förbättrad och utbyggd vård och omsorg
- Fokus på sakpolitik istället för traditionell högervänsterskala
- Invandringspolitik
- Motverkande av pampvälde
- Bekämpande av kriminalitet

Jag menar att det finns inslag av både New Populism och New Politics – om än i mindre omfattning av det senare. Missnöjesdimensionen är påtaglig och förekomsten av misstro mot det politiska etablissemanget tydligt liksom existensen av en issue space som röjt väg för partiets existens.

På frågan varifrån partiet funnit inspiration vid bildandet har mina respondenter uppgett att idén har uppstått utan internationell utblick, att partiet har uppkommit av sig själv. Något master frame har jag inte lyckats spåra utan istället finner jag att ett sådant hade varit önskvärt och kunnat bidra med visioner och idégenerering.

7. Slutdiskussion

Skulle var tionde pensionär lägga sin röst på SPI hade fyraprocentspärren uppnåtts, enligt Sutorius (1998:42). Min första tanke var att det är förvånande att ett pensionärsparti i Sverige inte har lyckats nå större framgångar. Dock upphörde min förvåning över de uteblivna framgångarna tämligen omgående i samband med intervjuer och dokumentgenomgång.

Ett av SPI:s främsta problem är enligt mig den bristande förmågan att ena partiet. Denna brist hänger i sin tur ihop med att partiet väljer kortsiktiga och populistiska strategier vilka i slutändan slår tillbaka. Genom att välja en publikfriande retorik som appellerar till missnöjda medborgare, vilka förmodligen heller aldrig kommer att bli nöjda – inte ens med SPI, begränsar man samtidigt antalet potentiella väljarsympatisörer inom pensionärskollektivet. Sveriges pensionärer behöver en röst, en kraftfull och enad sådan, och som det ser ut idag är SPI långt ifrån den kraften. Den avstannade förnyelsen hos SPI utgör ett grundläggande problem vilken är sammankopplad till den ständiga turbulens som råder inom partiet. Bråk, avhopp och intriger är ständiga ingredienser och intensiteten i dessa slår i regel både Dallas och Dynastin. Exemplet nedan från nomineringsprocessen till partistämman, beskriven av GCB, illustrerar påståendet:

Jag hade bestämt mig för att jag skulle se hur det såg ut på en partistämma i SPI förra året [...] och fem personer nominerade mig att åka som ombud. Men då hittade Dymling en paragraf om tolkningsföreträdare [...] det har han alltid, för det är ju han som skrivit stadgarna tillsammans med Steimer. Och då jag blivit nominerad så måste man ta upp det, och då kom han på att det inte kunde vara ett öppet möte där man valde en sån person som jag, utan det måste vara ett styrelsemöte [...] Så kom det till styrelsen men då så tyckte han att det var obehagligt att styrelsen skulle klämma dit mig och bestämma att jag inte skulle få åka – det fanns ju inga skäl för att jag inte skulle få åka [...] Nu kom han på att det fanns en utväg, han ville ju inte deklarerat att styrelsen fann att jag inte kunde åka för då måste han argumentera. Och då kom han på att det skulle vara slutna omröstning [skrattar] på sex personer var det slutna omröstning om Cavalli Björkman skulle få åka på årsmöte. Och då fann de att det inte kunde bli så då de fyra som inte röstade på mig nominerade sig själva [skrattar] det är sant Bengt, styrelsen nominerade sig själva att åka [...] men jag åkte dit i alla fall [...] Detta var ju rena Ryssland för mig, urspännande det hela [skrattar] man kan inte bara tro det, det här kan vara en Ingemar Bergman film sa jag

SPI:s nuvarande tilltal skrämmer mig. Jag uppfattar det som skrämselfpropaganda snarare än en ansats till ömsesidig förståelse och diskussion. Och så länge denna ansats föreligger, tror jag att SPI:s framgångar kommer att vara begränsade. Var befinner sig då SPI om ett par år – utplånat eller blomstrande? JD och AP svarar att man kommer att vara en

kraft att räkna med i politiken. LW och GCB är lika tydliga – LW är övertygad om att partiet är borta och GCB instämmer såvida partiet inte inleder en förnyelseprocess. Faktum kvarstår dock – SPI har även tidigare varit uträknade och likväl finns man fortfarande kvar i det politiska landskapet.

Referenser

Allen, Neal, Brox, Brian J, 2005. "The Roots of Third Party Voting: The 2000 Nader Campaign in Historical Perspective" i *Party Politics*, Vol. 11, No. 5, pp. 623-637.

Archer, Keith, Ellis, Faron, 1994. "Opinion Structure of Party Activists : The Reform Party of Canada " i *Canadian Journal of Political Science*, Vol. 27, No. 2 (Jun., 1994), pp. 277-308.

Bengtsson, Anders, 2006. "SPI tillbaka på ruta ett" i *Expo* <http://www.expo.se>. Publicerad 2006-05-29 (nedladdad 2006-05-31)

Bengtsson, Charlotte, Hjorth, Malin, Sandberg, Helena., Thelander, Åsa. 1998: *Möten på fältet. Kvalitativ metod i teori och praktik*. Lund: Lunds universitet, avdelningen för medie- och kommunikationsvetenskap.

Betz, Hans-Georg, 1994. *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. Hampshire: MacMillan.

Bolling, Anders, 2002. "Småpartierna: Alla stora partier små i början" i *Dagens Nyheter* 2002-09-09.

Bourdieu, Pierre, 1990. *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press. Översättning Matthew Adamson.

Brors, Henrik, 2004. "Gamla ställs mot invandrare. Pensionärspartiet profilerar sig som främlingsfientligt för att vinna valframgång" i *Dagens Nyheter*, 2004-01-16.

Burklin, Wilhelm, 1987. "Governing Left Parties Frustrating the Radical Non-Established Left: The Rise and Inevitable Decline of the Greens" i *European Sociological Review*, Vol. 3, No. 2 (Sep., 1987), pp. 109-126.

Callaghan, John, 2000. "Environmental Politics, the New Left and New Social Democracy" i *The Political Quarterly*, Vol. 71, No. 3, 2000, pp. 300-309.

Carlsson, Gunilla, 2006. Talare under *Distinguished Speaker Series, University of California-Lund University Summer Program, SOL-Centrums Aula*, 2006-07-12.

Cavalli-Björkman, Gunnel, 2002. "Respektera de äldre" i *Kvällsposten* 2002-06-18.

Clapp, Jennifer, Dauvergne, Peter, 2005. *Paths to a Green World: The Political Economy of the Global Environment*. Cambridge: The MIT Press.

Ericson, Per, 2004, "SPI får en pangidé" i *Svenska Dagbladet* 2004-01-17.

Ertan, Fikret, 2006, "GIL and its Leader..." i *The Journal of Turkish Weekly*, 2006-04-11 <http://www.turkishweekly.net/news.php?id=29716> (nedladdad 2006-04-22).

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wägnerud, Lena, 2003. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Frenkel, Sheera Claire, 2006: "Pensioners a big hit in Tel Aviv" i *Jerusalem Post* <http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull&cid=1143498754035>. Publicerad 2006-03-28 (nedladdad 2006-05-31).

Fridolfsson, Charlotte, Gidlund, Gullan, 2002. *De lokala partierna och den nya politiska kartan*. Örebro: Novemus, Örebro Universitet.

Fryklund, Björn, Peterson, Tomas, 1981. *Populism och missnöjespartier i Norden: Studier av småborgerlig klassaktivitet*. Lund: Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia.

Fryklund, Björn, Peterson, Tomas, 1989: "*Vi mot dom*": *Det dubbla främlingskapet i Sjöbo*. Lund: Lund University Press.

Greider, Göran, 2005. "Nya partier är inte det vi behöver" i *Metro* 2005-09-12.

Molin, Kari, 1996. "Inte med på noterna: Trögt samla pensionärer. Arne Thoren misslyckas med att bilda storparti" i *Dagens Nyheter*, 1996-09-26.

Möller, Tommy, 1998: *Politikerförakt eller mogen misstro? Misstron mot politiker och politiska institutioner: en översikt*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.

Patience, Martin, 2006, "Smaller Israeli Parties Spring Surprise" på *BBC Online*, 2006-03-30 http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4860468.stm (nedladdad 2006-04-22).

Pensjonistpartiet <http://www.pensjonistpartiet.no/historie.html> nedladdad 2006-04-22.

Pensjonistpartiet <http://www.pensjonistpartiet.no> nedladdad 2006-04-22.

Partito Pensionati <http://www.partitopensionati.it/partito/partito.htm> nedladdad 2006-05-31.

Patel, Runa, Davidson, Bo, 2003. *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Persson, Hellevi, 2002. "Det finns alternativ för besvikna pensionärer" (insändare) i *Svenska Dagbladet* 2002-10-07.

Peterson, Geoff, Wrighton, J. Mark, 1998. "Expressions of Distrust: Third-Party Voting and Cynicism in Government" i *Political Behavior*, Vol. 20, No. 1 (Mar., 1998), pp. 17-34.

Rydgren, Jens, 2002. "Radical Right Populism in Sweden: Still a Failure, But for How Long?" i *Scandinavian Political Studies*, Vol. 25 – No. 1, 2002, pp. 27-56.

Rydgren, Jens, 2005. "Is Extreme Right-Wing Populism Contagious? Explaining the Emergence of a New Party Family" i *European Journal of Political Research*, 44, 2005, pp. 413-437.

Sudweeks, Fay, Simoff, Simeon, 1999. "Complementary Explorative Data Analysis: The Reconciliation of Quantitative and Qualitative Principles" i *Doing Internet Research* av Jones, Steve (Red) pp. 29-56. Thousand Oaks: Sage Publications.

Sutorius, Ulrika, 1998. *Pensionärspartier i Sverige*. Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten vid Resursförvaltningen för skola och socialtjänst.

Taggart, Paul A., 1996. *The New Populism and the New Politics: New Protest Parties in Sweden in a Comparative Perspective*. Hampshire: Macmillan Press LTD.

Tavits, Margit, 2006. "Party System Change: Testing a Model of New Party Entry" i *Party Politics*, Vol. 12, No. 1, pp. 99-119.

Trost, Jan 1993: *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

The Economist, 2006. "International: Kadima's indecisive victory; Israel" i *The Economist* April 1. 2006, Vol. 379, Iss. 8471, p. 52.

Valmyndigheten

http://www.val.se/val/val_98/slutres/riksdag/ovriga.html, nedladdad 2006-07-08

http://www.val.se/val/val_02/slutresultat/00R/00.html#varav-ovriga, nedladdad 2006-07-08

Westlind, Dennis, 1996. *The politics of Popular Identity: Understanding Recent Populist Movements in Sweden and the United States*. Lund: Lund University Press.

Intervjuer

Gunnel Cavalli-Björkman, intervju på Galleri Svanlunda i Malmö, 2006-05-02

John-Fredrik "Johnte" Dymling, telefonintervju, 2006-04-26.

Arne Persson, telefonintervju, 2006-04-28.

Nils-Olof Persson, telefonintervju, 2006-05-05.

Lisa Wohlmer, telefonintervju, 2006-05-10.

SPI material

Broschyrer:

"Sveket mot dem som byggde landet"

"Vågar Du bli gammal och sjuk?"

"Sluta diskriminera äldre"

"Mot maktmissbruk och pampvälde"

SPI Handlingsprogram: "Tillväxt för social rättvisa"

samt

Hemsida <http://www.spipartiet.org> nedladdad 2006-06-25

Partiavdelningar <http://www.spipartiet.org/avdelningar.htm> nedladdad 2006-07-07

Partiprogram online <http://www.spipartiet.org/program.htm> nedladdad 2006-06-24

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide intervjuserie SPI - uppslag

Presentation: Jag heter alltså Bengt Nilsson och jag skriver f.n. min magisteruppsats i statsvetenskap Och för att ta reda på drivkrafterna behöver jag din hjälp...

*Ok bandning?

BAKGRUND

- *Hur kom du in i SPI? Hur kom du i kontakt med SPI?
- *Är du politiskt aktiv sedan tidigare? I så fall i vilket parti? Varför föll valet på SPI?
- *Vem skulle du säga är din främsta politiska förebild?
- *Kommer inspirationen till fenomenet SPI från andra länder, eller vilka förebilder har/tror du legat/låg bakom SPI:s bildande?
- *Vilka är dina hjärtefrågor?
- *Vilka är de främsta tre målsättningarna som SPI vill uppnå?
- *Hur tror du att SPI kan åstadkomma en förändring i den rådande politiken?
- *Varför tror du att politikerna inte tar pensionärerna på allvar?
- *Hur upplever ni stödet från allmänheten/andra politiska partier/andra politiker?

VÄRDERINGAR

- *Vad innebär det i praktiken att driva ”en sakpolitik för landets och medborgarnas bästa”? Vad säger att SPI vet bäst?
- *Tycker du att det är ett problem att missnöje är grunden istället för en traditionell ideologi? Fördelar? Nackdelar?
- *Om du ändå måste säga att en ideologi står i förgrunden för partiets värderingar, vilken är denna i så fall?
- *Pensionärer är ju en ganska begränsad grupp... och heller inte homogen - är det inte problematiskt att klumpa ihop en grupp utifrån ålder istället för värderingar?
- *Ni skriver ”att alla grupper i samhället skall ha en rimlig representation i de folkvalda församlingarna” - vad är en grupp?

PARTIET

- *Det förefaller som det finns en paradox i er syn på vad som är förlegat: Samtidigt som ni säger att vi måste vara moderna och bortse från höger-vänsterskalan så pratar ni ständigt om att det var bättre förr, ni vill återinföra lärlingssystem, att politiker minsann för i tiden inte brydde sig om egen vinning osv. Var det verkligen bättre förr? Är ni bakåtsträvande?
- *Om du får vara lite självkritisk, vad tror du att SPI måste göra bättre för att komma in i riksdagen och lyckas än bättre på det lokala planet?
- *Ni säger att ni jobbar för pensionärernas ve och vä, men hur kommer ungdomar och invandrare in i detta?
- *Varför tror du att det är stort fokus på invandringsfrågor inom SPI?
- *Ni vill att ”kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället krävs för att erhålla svenskt medborgarskap”. Språkförståelsen kan jag förstå, men svenska samhället? vem ska avgöra det? Hur ska det testas?
- *Ni lägger stor vikt på att makthavare bara skor sig på väljarnas bekostnad, en vi-mot-dem-känsla helt klart, varför skulle ni vara annorlunda? Flera av era politiker har ju dessutom en bakgrund i de andra partierna, är dem inte en del av detta ”dem”-etablissemang?
- *Varför bråkar ni så mycket i SPI? Utifrån pressarkiven verkar det bråk och olika utbrytningar ta rätt mycket av era krafter...
- *Avrundning...

Administration som självändamål

Av de skattepengar som slussas in i vårdapparatens går mer än var tredje skattekrona till det ena lärlaget efter det andra av administration. Den som en gång hamnat i den administrativa karriären har också allt att vinna på att anställa nya administratörer. Ju fler underställda desto högre lön!

Landstingsorganisationen har idag blivit ett självändamål, ett reservat för politiker och tjänstemän, vars enda intesse är att hålla sig kvar runt de administrativa körtgrivorna.

Den bästa illustrationen till administratörernas syn på sig själva är att vid alla drastiska nedskärningar som på senare år drabbat världen - och det rör sig om tiotusentals friställda - finns det en sektor som alltid slapp undan, administrationerna.

Nordkorea, Kuba - och Sverige

För några år sedan var norsk sjukvård i djup kris. Köerna var enorma, ekonomin i boten och förtroendet på nollpunkten.

Regeringen genomförde då en radikal reform. Landstingsorganisationen skrotades, politikerna skickades hem, 200 landstingsbyråkrater friställdes och staten övertog ansvaret för sjukhusen.

Nu har köerna halverats och ekonomin är på väg mot balans. Normmännen får mer vård för pengarna och snabbare behandling.

Efter reformen i Norge finns det bara tre länder i världen som har kvar det orinligt byråkratiska, ineffektiva och dyrbara mellansteget mellan staten och vårdtagarna. Det är Nordkorea, Kuba och -Sverige!

SPI

är det enda parti som i de senaste valrörelserna presenterat krav på konkreta förbättringar av sjukvård, äldreomsorg och äldreomsorg.

Kraven har också innefattat högre löner, bättre utbildning och högre status för den personal som arbetar inom vård och omsorg.

SPI

vill ha en äldreomsorg och en äldrepolitik med ett mänskligt ansikte, en vård där de äldres egna önskemål och behov respekteras.

Äldre ska ha rätt att få vistas ute på sommaren och få hjälp med att duscha och slippa stoppas i säng klockan fem på eftermiddagen - och de ska också ha rätt till god och apptilig mat

SPI

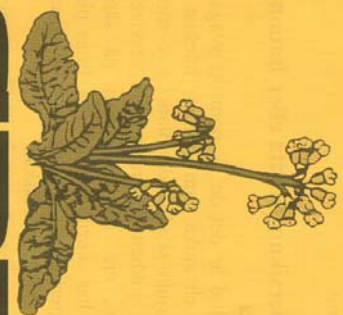
kräver att skattepengarna ska gå till vård av sjuka - inte till sjuk administration - samt att landsingen avskaffas

SPI

Sveriges Pensionärs Intresseparti
tillsvarar din äldres erfarenhet, kunskap och kompetens

Sjukvård 2006

Vågar Du bli
gammal och sjuk?

SPI
Sveriges Pensionärs Intresseparti

Box 5187, 200 72 MALMÖ 040 - 91 88 37
kansli@sppartiet.org www.sppartiet.org

VÅGAR DU BLI GAMMAL OCH SJUK?

Politikernas intresse för vård, omsorg och äldrefrågor har under senare år blivit allmera förströvt. Nedskärningarna, köerna och värdskandalerna är inget man vinner röster på. Det finns ju roligare saker att prata om.

På väg att kapitulera

Alla vet att antalet äldre ökar och därmed vårdbehoven. Ändå bannas vårdapparaten hela tiden. På tio år har hälften av alla vårdplatser i landet lagts ner. Inom geriatrken - som arbetar med de äldres sjukdomar - har 70 % av sjukhusplatserna försvunnit.

Delat persikan på åtta eller bananen på fyra

Som alltid är det de ekonomiskt svaga, de gamla och sjuka som drabbas hårdast. De svårast sjuka ska beredas plats i s. k. särskilt boende, sjukhem, ålderdomshem, servicehus, långvård, etc. Men platserna på särskilt boende har skurits ner, och nu finns planer på att ytterligare 14 000 ska bort de närmaste tre åren - av kostnads skull.

Kommunerna gör också allt för att minska driftskostnaderna för de här institutionerna. Det är dokumenterat att personalen tvingas göra upp listor för att spara på makrokostnaderna.

På ett sjukhem gavs direktiv om att en persika ska delas på åtta - men de intagna kunde i stället få en fjärdedels banan.

Udernäring och svält vanlig dödsorsak

Undersökningar visar att åtta av tio boende på landets sjukhem ligger i riskzonen för undernäring och var femte är på väg att svälta ihjäl. Men nu har man gjort upp en plan för att nedringa antalet undernärda till "bara" 50 %!

Maten för de äldre får idag kosta mindre än en femtedel av maten på våra fångelser. Men i det senare fallet rör det sig ju om unga och friska människor som ska ut i samhället igen. De äldre ska ju bara slussas vidare till slutförvaringen.

Kör viktigare än människor

När man bannade antalet platser i särskilt boende angavs skälet vara att de äldre mådde bättre om de fick bo kvar hemma och i stället fick hjälp av hemtjänsten. Problemet är bara att hemtjänsten har halverats på 30 år. Därför tvingas den nu dra ner på sina insatser till *alla* vårdbehövande.

Många kommuner har bestämt att det räcker med att städa var tredje vecka. Hjälpen med att duscha ska erbjudas en gång per vecka, men från många håll rapporteras att det bara blir varannan eller var tredje. Matlagning hemma hos de äldre har tagits bort. I stället hänger man sju matlådor på dörrhandtaget, avsedda att räcka en vecka.

För att personalen ska kunna sluta i tid tvingas de gamla i säng klockan 17. Promenader med de gamla ingår inte i arbetet. Därför kan de få sitta inomhus hela sommaren, samtidigt som korna enligt gällande djurskyddslag har rätt att vistas ut.

Vårdyrkena ska ha låga löner

När Kommunal för några år sedan satsade 100-tals miljoner av sina lågavlönade medlemmars pengar på en strejk för att få rimliga löner och arbetsförhållanden slutade det med ett fiasko. De högvälönade fackparterna inom andra LO-förbund och de ännu mera privilegierade politikerna gav order om att strejken skulle avblåsas då "den kunde rubba balansen på arbetsmarknaden".

Vård av gamla och sjuka människor ska vara låglöne- och lågstatusyrken. De arbetena ska skötas av dem som blir över sedan de viktiga samhällsfunktionerna rekryterat sina befattningshavare. Att ungdomarna nu flyr vårdinrättningarna och prognoserna pekar mot att det kommer att fattas 200 000 i vårdens 2020 bekvämligheter inte politikerna, inte heller att fyra av tio i äldreården saknar utbildning. Det rör sig ju ändå inte om några nyckelpersoner.

Hur skulle det för övrigt se ut om de som byter blöjor på gamla skulle få löner på samma nivå som de som sitter vid sina skrivbord och flyttar papper.

Byråkraternas paradiset

Enligt Europeiska Centralbanken (ECB) har Sverige västvärldens mest ineffektiva offentliga sektor. Vården var ett exempel.

Från 1975 till 2003 ökade antalet landstingsanställda läkare från 8 000 till 25 000. Men 1975 hann en läkare med nio patienter per dag, idag bara fyra. Två tredjedelar av arbetstiden går till administration, information, kommunikation och dokumentation.

60+ existerar inte för media

När äldre uppmärksammas i media rör det genomgående om skandaler inom vårdapparatens, äldre som blivit vanvårdade, gamla som fått ligga och dö utan att någon bryr sig. Eller också är det kostnaderna för det ökande antalet äldre som ständigt återkommer.

Radio- och TV-kanalerna satsar oupphört på nya resurser på att nå ungdomsgrupperna, medan program riktar till äldre målgrupper läggs ner. Bara 2 % av de som medverkar i TV på bästa sändningstid är över 65 år, att jämföra med 20 % av tittarna.

I Sveriges Televisions mångfaldspolitik står att kvinnor och personer av annat etniskt ursprung inte får diskrimineras. Däremot är det fritt fram att diskriminera äldre.

Reklamköparna i TV kallar tittarna över 50 "spill". Om de når den målgruppen med sina reklamfilmer kan det ses som lite gräddat på moset. Men reklamen inriktas helt på att nå de yngre målgrupperna. Det i sin tur påverkar direkt programutbudet.

Åldersföraktet utarmar samhället

Om äldre tvingas lysa med sin frånvaro i såväl förvärvslivet, media och kulturlivet - som i samhällslivet och det politiska livet - skapas en bild av människan som en *inte fullvärdig* varelse efter 50 - 60 års ålder.

Men en alltför tidig förhust av sin yrkesroll och en upplevelse av att inte vara önskvärd någonstans kan leda till ett socialt åldrande som på sikt utarmar samhället.

SPI

är det enda politiska partiet i Sverige som bevakar och sätter fokus på de äldres situation i samhället, det enda parti som tagit sig an de äldres sak och för deras talan.

Målet är att ändra attityderna mot de äldre som grupp och skapa ett samhällsklimat där också äldre människor kan få plats - både i arbetslivet och i den demokratiska beslutsprocessen

SPI

kräver att de äldres kompetens, kunnande och erfarenhet ska tas tillvara för att ge balans och allsidighet i samhällsdebatten och de politiska besluten

SPI

kräver att också Sverige - i likhet med de flesta andra länder - stiftar lagar som jämställer diskriminering av äldre med annan diskriminering

SPI

Sveriges Pensionärers Intresseparti
tillvararar äldres erfarenhet, kunskap och kompetens

Åldrediskriminering 2006

Sluta
diskriminera
äldre!

SPI
Sveriges Pensionärers Intresseparti

Box 5187, 200 72 MALMÖ 040 - 91 88 37
kansli@sppipartiet.org www.sppipartiet.org

SLUTA DISKRIMINERA ÄLDRE

"Sverige är världsbäst på att diskriminera äldre - att konsekvent utesluta dem från parlamentet och andra beslutande församlingar. Det är förnedrande och kränkande för de äldre och oldökt för landet".

Så skrev Jerzy Einhorn - under 25 år chef för Radiumhemmet i Stockholm och under en period riksdagsman för kristdemokraterna - i sina memoarer:

Utrensade från politiken

Anledningen till att SPl bildades - 1987 - var just att de äldre var uteslagna från den demokratiska beslutsprocessen och att inget politiskt parti förde deras talan. Fortfarande är bara 5 av riksdagens 349 ledamöter över 65 år. Det är bara en dryg procent medan 20 % av väljarna är över 65 år.

Riksdagsarbetet för ansträngande för pensionärer

Vid valet 2002 fanns på de socialdemokratiska valsedlarna till riksdagsvalet 708 kandidater. Tre av dem hade fyllt 65 år. När parti-sekretären fick frågan i TV om orsaken till att partiet inte nominerar kandidater över 65, svarade han att "riksdagsarbetet är ett heltidsarbete som inte lämpar sig för pensionärer".

Det är svårt att hitta en bättre beskrivning av en sådan attityd än åldersdiskriminering.

Senilietetsprincipen ska ersättas av förnyingsprincipen

De socialdemokratiska ungdomarna krävde vid SSU-stämman 2001 att hälften av kandidaterna vid det kommande valet skulle vara under 40 år. Senilietetsprincipen" måste avlysas av en "förnyingsprincip".

Den närvarande statsministern ställde sig bakom kravet och på många håll lyckades man också genomföra att 50 % av kandidaterna var under 40 år. Samtidigt som 0,5 % var över 65 år.

I vårt land har vi således nått därhän att riksdagsmän i 25 - 30-årsåldern anses kunniga, erfarna och mogna nog att fatta beslut om pensioner, långvård, demensbehandling och smärtlindring i livets slutskede. Däremot är det uteslutet att ge personer i 65 - 70-årsåldern förtroendet att delta i sådana beslut.

Men historien är full av exempel ...

Sverige är som Jerzy Einhorn påpekade unikt när det gäller att se ner på äldre. I världens alla parlament tas deras erfarenheter till vara - utom i Sverige.

Winston Churchill var 66 när han fick uppdraget att leda västvärlden mot den nazistiska stormvägen och 71 då han kunde höja V-tecknet. Som 77-åring återkom han som premiärminister och stannade tills han var 81.

EU skapades av tysken Konrad Adenauer, 77, och fransmannen Robert Schuman, 74. Ronald Reagan ställde upp till omval vid fyllda 73 och vann en förkrossande seger över en 56-åring.

Alan Greenspan fick nyligen - vid 78 års ålder - ett nytt förordnande på fyra år som chef för den amerikanska centralbanken. När man i USA startade ett gigantiskt projekt för att skapa framtidens supervapen, pilotlösa attackplan och radiostyrda stridsvagnar gick uppdraget att leda förnyelsearbetet till Andrew Marshall, 80 år.

Men i Sverige anses inte en 65-åring kapabel att ens sitta i riksdagen som en av 349.

Ovälkomna på arbetsmarknaden

Redan från 45-årsåldern har arbetssökande i Sverige små möjligheter att hävda sig i konkurrensen med yngre, hur kompetenta de än är. Myter om äldres avtagande arbetsförmåga gör att de förbigås, förödmjukas och rensas bort.

Samhället bidrar till diskrimineringen med lagar, avtal, skatter och avgifter som gör det dyrare för arbetsgivaren att anställa äldre.

Åldersdiskriminering är tillåten

EU har beslutat att en lag mot diskriminering av äldre i arbetslivet ska införas i alla EU-länder före år 2006. En lång rad länder har redan genomfört sådana lagar.

I Sverige har ansvariga politiker ställt sig helt oförstående. Frågan har ansetts för svår och därför har man tillsatt en utredning.

I avvaktan på resultatet av den har Sverige hos EU begärt uppskov med att utforma sin lagstiftning. Diskriminering av äldre är alltså fortfarande tillåten enligt svensk lag.

Vänskapskorruption på högsta nivå

Den politiska överklassen sluter sig också samman och placerar sina vännar och släktingar på välavlönade poster i de politiska församlingarna och i de statliga verken och bögen.

Utnämningarna av de högsta cheferna sker utan någon som helst insyn. Den som en kort tid beklätt t ex en ministerpost är tryggad för livet. Då väntar välbetalda jobb som generaldirektörer, landshövdingar och ambassadörer.

Kompetens och skicklighet ska enligt regeringsformen väga lynch vid regeringens utnämningar. I verkligheten är det partiboken som gäller.

Förtroendet förbrukat

Näringslivets toppar har under de senaste åren visat prov på en girighet, egennytta och egoism som chockat hela samhället.

Ännu allvarigare är ändå när samma moral och tänkande breder ut sig inom de sektorer som vi gemensamt äger och förvaltar, de statliga och kommunala verksamheterna.

Allt färre betraktar idag "de folkvalda" som sina representanter. De har förlorat sin legitimitet och upplevs som motparter inriktade på att tjäna på, i stället för att tjäna samhället. Förtroendepuppdragen har lockat till sig de giriga och egoistiska, inte människor som drivs av viljan att göra en insats för det allmännas bästa.

SPI

bör vara det naturliga partiet för människor som tröttnat på det politiska pampväldet och maktmissbruket.

Partiets medlemmar har ingen politisk karriärstege att vara rädd om och kan knappast beskyllas för att fika efter egen ekonomisk vinning eller reträttplatser

SPI

vill återuppätta förtroendet mellan väljarna och deras förtroendevalda genom att skapa en ny attityd från politikernas sida. Den gamla tanken att ett förtroendepuppdrag är ett hedersuppdrag måste återupplivas

SPI

kräver att hederlighet, ärlighet och oegennytta ska bli ledstjärnor för dem som vill arbeta politiskt. Politikernas uppgift måste bli att tjäna medborgarna - inte att genom styrning och kontroll härska över dem och samtidigt berika sig själva. Målet måste vara politiker som lever i väljarnas vardag och delar deras villkor

SPI
Sveriges Pensionärens
Intresseparti

tillvarararar äldres erfarenhet, kunskap och kompetens

Maktmissbruk 2006

Mot Maktmissbruk och Pampvälde

SPI
Sveriges Pensionärens Intresseparti

Box 5187, 200 72 MALMÖ 040 - 91 88 37
kansli@sppartiet.org www.sppartiet.org

MOT MAKTMISSBRUK OCH PAMPVÄLDE

Ett politiskt uppdrag betraktades en gång i tiden som ett förtroendepuppdrag som inte i första hand skulle förknippas med ekonomisk ersättning och personlig vinning. Men utvecklingen har gått emot att det blivit alltmer lönsamt att ta på sig förtroendeposter i sambället.

De politiska partierna har skapat ett eget frälse med förmåner och privilegier som är helt främmande för vanliga människor.

Klyffan mellan överheten och undersåtarna har vidgats på ett ödesdigert sätt och lämnat fältet öppet för politikerförakt och misstänksamhet mot makteliten.

Politikerna lever det ljuva livet

Dagligen matas vi med exempel på hur de av oss valda representanterna missbrukar det förtroende de fått.

Den grupp landstingspolitiker från det bankrutitässiga Stockholms landsting som åkte på studieresa till Edinburgh behövde inte försaka något.

Flygresan i business class gick på 178 000, tre krogbesök på 38 000 och hela resan på över en halv miljon.

Ändamålet med resan var att finna former för att "förstärka patientens ställning". När de kom hem besöt de att höja avgiften för läkarbesök från 120 till 140 kronor. På något sätt måste man ju spara!

En annan grupp landstingspolitiker åkte till Singapore för att "studera färdtjänstens organisation". Resan kostade över 400 000 kronor, men det sparade man delvis in genom att vid hemkomsten föreslå samäkning i färdtjänsten. Det innebär i realiteten att gamla nu skulle få stå ute och vänta på minibussar i tinal - också i vinterkylan.

Först politikerna - sedan patienterna

En region i södra Sverige drabbades också av besvärliga ekonomiska problem och besöt om ett sparprogram på fem miljoner. Det innebär bl. a. nedskärning av antalet läkarfjänster och att väntetiderna för höft- och knäledsoperationer förlängdes - liksom för gallsten, starr och bräck.

Samtidigt fastställdes budgeten för politikerkostnaderna till 33 miljoner. De passade också på att tildela sig själva och ett antal närstående personer tjänstebilar till en kostnad av 27 miljoner.

Skilda världar

I ett landsting i ett norrlandslän krävde landstingsdirektören - med en månadslön på 86 000 kronor - ett påslag på 6 000, vilket utan diskussion beviljades av politikerna.

Några veckor senare framträdde landstingsdirektören i media och tillbakavisade med indignation ett krav från vårdanställda med 16 000 i månadslön. De hade nämligen varit oförskämda nog att begära 800 kronor mer per månad. Ett sådant krav skulle "helt raseera landstingets ekonomi".

Riksdagsmännen lyckades bäst

Enligt statistik från SCB höjdes lönerna mellan 1994 och 2002 med 37 % för anställda tjänstemän och industriarbetare. Riksdagsmännens arvoden höjdes under samma period med 63 %.

Det kan också jämföras med den ökning av ATP-pensionerna som riksdagen fattade beslut om och som under perioden uppgick till 7,7 %.

Riksdagsmännen beviljade således sig själva mer än åtta gånger så stor inkomstökning som de gav pensionärerna - från en flera gånger högre utgångsnivå.

99 % av riksdagsmännen är ju under 65 år och betörs inte av de beslut de fattar. De har ju skaffat sig egna gräddfilen när de själva går i pension.

Det som duger åt folket duger inte åt folkets företrädare

Politikerna har nu med stor kraft genomfört en pensionsreform som innebär att vanliga människor måste arbeta 30 - 40 år för att få en pension som de kan leva på.

Samtidigt har riksdagsmännen åt sig själva skapat ett pensionssystem som innebär att de kan kvittera ut full pension redan efter 12 års arbete. Våra förtroendevalda kan sluta arbeta i 50-årsåldern och se fram mot en trygg framtid - och ålderdom.

De som sitter i riksdagen tre år har också rätt till s.k. inkomstgaranti fram till 65 års ålder. Ingen vanlig människa i det här landet har möjlighet att få a-kassa i 10 - 15 år utan att behöva söka nytt jobb. Riksdagsmännen får det - i lyxklass dessutom.

Brömsen - det nya hotet

2002 fattade riksdagen beslut om att införa den s.k. "brömsen". Den innebär att pensionerna sänks om pengarna som betalas in till AP-fonderna inte räcker.

I fondernas redovisning för 2004 redovisades att överskottet sjunkit från 218 miljarder år 2001 till 9 miljarder 2004. Ändå har finansministrarna år efter år återkommit med förslaget att överföra ett 100-tal miljarder till statskassan. Därmed skulle brömsen slå till och pensionerna sänkas.

De som aldrig arbetat får mer

När riksdagen 2003 beslutat att införa ett äldre försörjningsstöd (ÅFS) för personer som flyttat hit från andra länder men aldrig arbetat här, kände sig många äldre svikna.

ÅFS består dels av ett kontantbelopp som motsvarar den lägsta grundpension men också av ett bostadsbidrag på upp till 6050 kronor. Beloppet är ca 1000 kronor högre än vad svenska pensionärer tidigare kunnat få i bostadsbidrag.

Medan pensionen sedan 2003 är skattepliktig är ÅFS skattefritt och påverkas inte av om pensionen sänks eller skatterna höjs. Det är också omöjligt att fåsiställa om mottagarna har någon förmögenhet, och stödet kan också betalas ut till utländska adresser.

Det är naturligt att svenska "fättigpensionärer" uppfattar ÅFS som en diskriminering. Den som har arbetat och betalat skatt ett helt liv borde rimligen inte få lägre pensionsförmåner än de som inte arbetat alls i vårt land.

SPI

är det enda politiska partiet i Sverige som krävt - och kräver - att löftena till pensionärerna ska hållas

SPI

har en lång rad andra krav som det är ensamt om, t ex

- att pensionerna ska följa den allmänna löneutvecklingen utan reducering med 1,6 %
- att den s k brömsen tas bort
- att inga nya miljarder överförs från AP-fonderna
- att de som arbetat och betalt skatt och pensionsavgifter i Sverige ska ha minst samma förmåner som de utländska medborgare som får äldre försörjningsstöd

SPI

borde vara det naturliga valet för alla som vill protestera mot sveket mot de äldre. De partier som först gett bindande löften och sedan brutit dessa borde ha förbrukat sitt förtroende

SPI

Sveriges Pensionärs Intresseparti
tillvararar äldres erfarenhet, kunskap och kompetens

Pensioner 2006

Sveket mot dem som byggde landet

Sveriges Pensionärs Intresseparti
SPI

Box 5187, 200 72 MALMÖ 040 - 91 88 37
kansli@sppartiet.org www.sppartiet.org

SVÆKET MOT DEM SOM BYGGE LANDET

"Löntagarna får lagfäst rätt till tilläggs-pension...som behåller sitt värde". Så står det i lagen om folkomröstning om ATP 1994. Värdesäkringen var grundpelaren i det pensionsystem som sedan infördes, och under de gångna 40 åren har ansvariga politiker ständigt upprepat det löftet.

Gunnar Sträng, Olof Palme och

Göran Persson - alla lovade

Gamle finansministern Gunnar Sträng prissade ATP-systemet just därför att det garanterade värdesäkra pensioner. Olof Palme deklarerade också med eftertryck att "vi kommer att hålla vårt löfte att åter värdesäkra pensionen".

Så sent som vid valet 1998 upprepade socialdemokraterna löftet, och i regeringsförklaringen 1999 uttryckte sig också Göran Persson lika tvärsäkt: "Pensionerna ska räknas upp med fulla basbeloppet. Pensionärerna ska få tillbaka krona för krona".

Bakgrunden var ju att basbeloppet under 90-talets budgetsanering hade manipulerats så att pensionerna sänkts med 10 %.

Men löften är till för att svikas

Barnbidrag, sjukförsäkring, a-kassa och alla andra socialförsäkringar har nu kompenseras för de nedskämningar som gjordes för att sanera Sveriges ekonomi.

Bara pensionärerna väntar fortfarande på att politikerna ska hålla sina löften. Men nu har beskedet kommit. De kommer att få vänta för-gäves.

Politikerna har nämligen bytt fot. Pensionärerna har blivit för många och de lever för länge. Därför är vi "tvungna att bryta våra löften till dem", säger de ansvariga politikerna nu. Vallöften är till för att svikas.

Pensionärerna utan talesmän

Alla grupper i samhället organiserar sig för att tillvarata sina intressen. De fackliga organisationerna har med sina miljardstima strejk-kassor skaffat sig makt att lanslä hela samhället om de inte får igenom sina krav.

Pensionärerna däremot har ingen makt att ställa bakom sina ord. Det är också märkligt att de fackliga organisationerna helt tappar intresset för sina medlemmar den dag de går i pension.

När man lämnar arbetslivet är motparten regering och riksdag. Det är riksdagen som bestämmer om pensionerna. Men av de 349 ledamöterna är bara fem över 65 år och de är heller inte berörda av de beslut de fattar.

Självva har de nämligen skaffat sig skyhöga pensioner som bygger på helt andra principer än dem som de beslutar ska gälla för de vanliga människorna.

Resultatet har blivit att pensionerna under en femårsperiod bara har höjts med 7,7 %, medan de yrkesverksammas löner höjts med 37 % och riksdagsmännens arvoden med 63 %!

Pensionärsorganisationerna maktlösa

Svenska pensionärer tillhör de mest organiserade i världen. PRO, SPF, SPRF m.fl. har över 800 000 medlemmar.

De arbetar aktivt för att tillvarata sina medlemmars intressen och får numera träffa regeringen fyra gånger per år i den s.k. pensionskommittén för att lägga fram sina synpunkter.

Men *besluten* fattas sedan av regering och riksdag utan organisationernas medverkan. Ingen ansvarig politiker *behöver* bry sig om vad pensionärerna tycker och tänker.

När löftet om värdesäkra pensioner bröts, orkade de egna organisationerna inte ens med att protestera. De hade av regeringen fått beskedet att det skulle kosta för mycket att hålla löftena, och med det budskapet gick man ut till sina medlemmar.

Nu sänks pensionerna

Det nya pensionsystem som bestöts av riksdagen 1998 och trädde i kraft 2003 har för alltid skrotat talet om att samhället skulle ge garantier till pensionärerna. Nu ska pensionen grundas på livsinkomsten och löneutvecklingen för de som arbetar.

I systemet finns också inbyggt att pensionerna varje år ska sänkas i förhållande till de yrkesverksammas löner. De första 1,6 procenten av reallöneökningarna ska inte ge någon uppräknings alls av pensionerna. Om lönerna stiger med t ex 0,5 % innebär det att pensionerna ska *sänkas* med 1,1 %.

KULTUR
SPI arbetar för

- att det fria folkbildningsarbetet skall ges tillräckliga resurser
- att Dramatiska Teaterns och Kungliga Operans föreställningar transmitteras i radio och/eller TV så att alla kan få tillgång till nationalscenemans produktioner
- att pensionssträbater införs på samtliga kulturinstitutioner
- att radio och TV-licensen slopas

UTBILDNING
SPI arbetar för

- att skolan inriktas på kunskaper med betyg från årskurs 5 och att betyg görs jämförbara i hela landet
- att elever med särskilda behov ges stöd från första stund och så länge behov föreligger
- att arbetsplatsförlagt lärande (lärlingssystem) utvecklas och erbjuds kraftlag tas mot mobbing och att den som mobbar i första hand skall skjutas från sin klass. Inte den mobbade
- att skolornas budget endast skall omfattas den pedagogiska verksamheten
- att föräldrainflyndet stärks
- att minst 30 minuters fysisk aktivitet dagligen (kräver ej gymnastiksal) schemaläggs inom hela skolsystemet

MILJÖ
SPI arbetar för

- att inga svenska kärnkraftverk stängs så länge de uppfyller säkerhetskraven
- att en ny folkkontrollning om kärnkraften genomförs
- att forskning om kärnkraft och alternativa energikällor stimuleras
- att trafiksäkerhetsföreskrifter och räddningsplan upprättas för Öresund och Östersjön

ÖVRIGT
SPI arbetar för

- att stadsdelsreformen byts upp och ersätts med kommungemensamma nämnder och förvaltningar
- att 020-nummer införs hos samtliga samhällsliga serviceorgan
- att giltighetstiden för resor med kommunala färdmedel förlängs
- att enhetslaxa och pensionssträbater införs i Malmö stads kollektivtrafik

TILLVÄXT FÖR SOCIAL RÄTTVISA

MALMÖ AVDELNINGEN
HANDLINGSPROGRAM

SPI
Seniorernas Parti

är ett demokratiskt, tvärpolitiskt parti vars främsta uppgift är att tillvarata seniorers intressen i de politiska församlingarna. SPI arbetar för att driva sakpolitik till nytta för medborgarna.

VÄLKOMMEN TILL SPI-MALMÖ

V. Rörneholmsvägen 53, MALMÖ
040 - 91 88 37
040 - 98 72 21
Box 5187, 200 72 MALMÖ
53 37 98 - 5
100 kr/person och år. Ständig medlem 1000 kr
spi.malmo@spi-partiet.org
89,2 MHz tisdagar 16.00 och söndagar 09.00

www.spi-partiet.org

Handlingsprogram 2006

HANDLINGSPROGRAM FÖR SPI-MALMÖ

DISKRIMINERING AV ÄLDRE

SPI arbetar för

- att de äldres kompetens och erfarenhet tas tillvara för att ge balans och allsidighet i samhällsdebatten och de politiska besluten
- att alla grupper i samhället skall ha en rimlig representation i de folkvalda församlingarna
- att Sverige i lag förbjuder diskriminering på grund av ålder
- att en äldreombudsman tillsätts i Malmö kommun
- att en fristående författningsdomstol inrättas med uppgift att granska riksstadg, regering, myndigheter och statliga företag
- att pensionerna skall räknas upp med de 10% som förlorades under 1990-talet
- att den automatiska balanseringen (bromsen) slopas vid den årliga uppräknningen av pensionerna
- att inga ytterligare medel överföres från AP-fonderna

VÅRD OCH OMSORG

SPI arbetar för

- att bästa möjliga livskvalitet införes som en målsättning i Hälso- och sjukvårdslagen
- att vård och omsorg skall vara offentligt finansierad men att privata initiativ skall tillåtas konkurrera på samma villkor som offentlig sektor
- att staten övertar huvudmannaskapet för all sjukhusvård
- att antalet vårdplatser ökas, inte minst inom den psykiatriska vården
- att kommunerna blir huvudmän för närsjukvården och landstingen avskaffas personalresurserna förstärks vid alla former av äldreboenden, i synnerhet demensboenden
- att hemtjänsten förstärks med personliga vårdgivare som arbetar på samma sätt som anhörigvårdare
- att anhörigvårdare erhåller avlastning, utbildning och skälig ersättning
- att landvård liksätts med övrig sjukvård
- att kunskapen om funktionshinder och funktionshinderades behov stärks

EKONOMI

SPI arbetar för

- att låginkomsttagare prioriteras när skattesänkningar blir möjliga
- att ingen skatt skall utgå på tillgångar som ej genererar intäkter (ex. fastigheter)
- att MOMS ej skall utgå på punktskatter
- att pension skall utgå enligt generella regler och ej genom orimliga avtal
- att finansinspektionen ges i uppdrag att granska bankernas och försäkringsbolagens räddgivning.

RÄTTSPRÅGOR

SPI arbetar för

- att polismyndigheten ges resurser att återförä en fungerande närpolisorganisation
- att ingripande mot all slags brottslighet införes som målsättning i Malmö
- att brottsoffer tillerkännes social och ekonomisk hjälp
- att straffarbetsaldern sänks till 14 år
- att alla fordon som framföres i yrkesmässig trafik utrustas med alkohols

INVANDRINGS- OCH FLYKTINGPOLITIK SAMT INTEGRATION

SPI arbetar för

- att invandrings- och flyktingpolitiken skall vara återhållsam intill dess Malmös integrationsproblem bemastrats
- att resurser sätts in för att ge invandrare med kvalificerad yrkesutbildning tillträde till de yrken de har tillfredsställande utbildning för
- att staten övertar det ekonomiska ansvaret för invandrare intill dessa har integrerats
- att anhöriginvandring begränsas att omfattas make/maka och ogifta egna barn under 18 år
- att kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället krävs för att erhålla svenskt medborgarskap
- att utländska medborgare som döms till fängelse och utvisning utvisas omgående

Start

SPI

Sveriges Pensionärers Intresseparti

Startsida	Partiprogram	Kansli	Partiledare	Styrelse
Debatt	Från Partistyrelsen	Kommunavdelningar	Bli medlem	Länkar

SPI kansli:
V. Rönneholmsvägen 53
Box 5187
200 72 MALMÖ
Tel: 040 – 91 88 37
Fax: 040 – 98 72 21
E-post: kansli@spipartiet.org

VÄLKOMMEN TILL SPI SVERIGES PENSIONÄRERS INTRESSEPARTI

PARTIET FÖR ALLA ÅLDRAR

[Rikspartimöte i Mjölby](#)

[Startpaket för bildande av
ny kommunalavdelning](#)

[Administrationshandbok
för nybildade kommunavdelningar](#)

SPIshop

[Beställningsblankett SPI shop](#)

SPI kan inte placeras in på höger-vänsterskalan utan står fritt att i varje enskild fråga ta ställning för den åsikt och mening som partiet anser bäst gagna medborgarna.

I den praktiska politiken innebär det att partiet måste vara berett att förhandla och samverka med andra partier för att få genomslag för sina idéer.

Foto: Rolf Avelöv

[Tillbaka](#)

webbmaster

